

การถ่ายภาพตัวละครที่สำคัญเรื่อง “รามเกียรติ์”

PHOTOGRAPHY THE CHARACTER IN TITLE “RAMAKIAN”

นายสุริยา หอมนาน
Mr. SURIYA HOMNAN

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 49718
วัน, เดือน, ปี 1 2 ส.ค. 2547

b.....
i.....

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาการถ่ายภาพ ภาควิชาศิลปะศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การถ่ายภาพตัวละครที่สำคัญเรื่องรามเกียรติ์

PHOTOGRAPHY THE CHARACTER IN TITLE "RAMAKIAN"

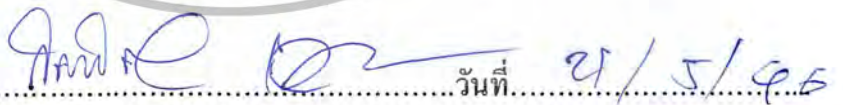

นายสุริยา หอมนาน

Mr.SURIYA HOMNAN

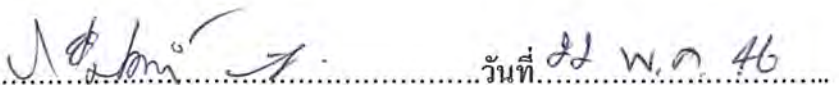
ภาควิชาศิลปะศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการถ่ายภาพ

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....

วันที่ ๒/๕/๑๕

(อาจารย์กิตติชัย เกษมสานต์)

หัวหน้าภาควิชา.....

วันที่ ๒๒ พ.ค. ๕๖

(อาจารย์รุวิศักดิ์ รักใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์ โครงการถ่ายภาพตัวละครที่สำคัญเรื่องรามเกียรติ์
PHOTOGRAPHY THE CHARACTER IN THE TITLE
“RAMAKIAN”

ชื่อ นายสุรียา หอมนาน

ภาควิชา นิเทศศิลป์

สาขาวิชา การถ่ายภาพ

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2545

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ กิตติชัย เกษมสานต์

บทคัดย่อ

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาการจัดแสงให้ได้ภาพในลักษณะ 2 มิติ โดยใช้แสงธรรมชาติเป็นแสงหลัก จากการศึกษาและทดลองถ่ายภาพในครั้งนี้ เนื่องจากชิ้นงานต้องถ่ายตามสถานที่ต่างๆ (on location) แสงธรรมชาติเราควบคุมปริมาณแสงได้ยาก วิธีที่เลือกใช้คือ การนำผ้าขาวผืนใหญ่จึงกรองแสงดวงอาทิตย์ เพื่อลดปริมาณแสงลง ในการถ่ายจะใช้เฟลชเป็นตัวกำหนดทิศทางของแสงได้ และอุปกรณ์ที่สำคัญอีกอย่าง คือ Reflector ใช้สะท้อนแสงดวงอาทิตย์ส่องไปยังบริเวณเงามืดจะช่วยเงาเข้มให้อ่อนลง เพื่อเพิ่มรายละเอียด ส่วนเงาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การทำศิลปนิพนธ์ในหัวข้อโครงการถ่ายภาพตัวละครที่สำคัญเรื่องรามเกียรติ์นี้ ผู้เขียนได้รับความรู้และคำแนะนำจากคณาจารย์สาขาการถ่ายภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก อ.กิตติ อมรพัฒนกุล อ. มงคล เกียรติกาญจนกุล อ. พงษ์ศักดิ์ ตั้งติวาจา อ. กิตติชัย เกษมสานต์ และอาจารย์ผู้ควบคุมศิลปนิพนธ์ ผู้ซึ่งคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา รวมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด

พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ให้กำลังใจและดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา รวมทั้งขอขอบคุณพี่พี่ เอก ปอง เอ้ น้องเจียบ น้องนก น้องเป็ด คุณแดร์ก อาร์ม แอน แพน บ้านส้ม รวมทั้งคนอื่นๆ ที่ได้กล่าวถึงที่มีส่วนช่วยเหลือผลักดันให้โครงการศิลปนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ศุริยา หอมนาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญ (ต่อ).....	ง-จ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการทำโครงการ.....	1
ทฤษฎีหรือแนวคิดที่ใช้ในการทำวิจัย.....	1
ขอบเขตของงาน.....	1
แนวทางการบรรลุเป้าหมาย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
2. ทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แสงเพื่อการถ่ายภาพ.....	3
อุณหภูมิสีกับแหล่งกำเนิดแสง.....	3
ลักษณะของแสงธรรมชาติ.....	4
ทิศทางของแสง.....	4
แสงในแนวตั้ง.....	4
แสงในแนวนอน.....	5
การถ่ายภาพคนกับแสงธรรมชาติ.....	5
การจัดแสงถ่ายภาพคน.....	8
ตำแหน่งแสงพื้นฐาน.....	8

ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะการจัดแสงหลัก.....	11
การวางภาพ.....	12
การวางท่าทาง.....	12
โครงสร้างทางทัศนศิลป์.....	13
ประวัติโดยย่อของเรื่อง “รามเกียรติ์”.....	16
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย.....	36
หลักในการออกแบบ.....	36
หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตัวอย่างงาน.....	36
เทคนิคอื่นๆที่สำคัญต้องงาน.....	36
4. การออกแบบ	
พระนารายณ์อวตารปราบยักษ์นันทก.....	39
พระลักษมณ์ ตีองหอก โมกขศักดิ์.....	40
นางมณฑา นางสีหึงน้ำทิพย์.....	41
หนุมานเกี่ยวพาราสีนางสุพรรณมัจฉา.....	42
หนุมานไปเอาสังกรณี และศรีขวา.....	43
พระรามยกมหารथโมลี.....	44
นางสีดาลุยไฟถวายเป็นสังข์.....	45
ทศกัณฐ์ทำศึกกับพญานกศดา.....	46
5. สรุปและข้อเสนอแนะ	
บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	48
ประวัติผู้เขียน.....	49

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1. ภาพตัวอย่าง 1.....	38
2. ภาพตัวอย่าง 2.....	38
3. ภาพผลงานจริง 1.....	39
4. ภาพผลงานจริง 2.....	40
5. ภาพผลงานจริง 3.....	41
6. ภาพผลงานจริง 4.....	42
7. ภาพผลงานจริง 5.....	43
8. ภาพผลงานจริง 6.....	44
9. ภาพผลงานจริง 7.....	45
10. ภาพผลงานจริง 8.....	46

น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เนื่องจากงานด้านจิตรกรรมไทยเป็นงานเขียนสี 2 มิติ แต่ในระยะหลังช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ งานจิตรกรรมฝาผนัง เริ่มเขียนภาพให้มีแสงเงามากขึ้น โดยเฉพาะจาก แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ ตัวละครจะไม่มีแสงเงา ภาพจะดูแบน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ช่างได้เขียนให้มีแสงเงา โดยใช้น้ำหนักเส้นหนาและบาง ในการเน้นน้ำหนัก จากเรื่องแสงในงานจิตรกรรมฝาผนัง จึงได้นำความคิดเรื่องแสง 2 มิติ มาใช้ในงานด้านการถ่ายภาพ โดยถ่ายทอดผ่านตัวละครที่สำคัญเรื่องรามเกียรติ์

วัตถุประสงค์ของการทำงานโครงการ

1. ศึกษาการจัดแสง ให้มีลักษณะเป็น 2 มิติ
2. ศึกษาโครงสร้างทางทัศนศิลป์ เพื่อให้ประกอบในการถ่ายภาพ และการสร้างภาพให้เข้ากับเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ
3. ศึกษาวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นบทละครชั้นเยี่ยมชิ้นหนึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์

ทฤษฎีหรือแนวคิดที่ใช้ในการทำวิจัย

1. MUNCH and Photography
ผลงาน ARNE EGGUM
2. Klik! Show Case Photography
ผลงาน DERORAH ROUNDTREE
3. PHOTO-GRAPHICS
4. เมื่อพายุโหม พ.ศ.2503 โดย จิตต์ จงมันคง
5. เล่าเรื่องรามเกียรติ์ ของ นิดา หงษ์วิวัฒน์
6. ภาพ และประวัติตัวละครรามเกียรติ์ ของ ศิริพงศ์ พยอมแย้ม

ขอบเขตของงาน

ภาพถ่ายสี ขนาด 12 x 18 นิ้ว จำนวน 8 ภาพ ตัวละครสำคัญที่ใช้ในงานถ่ายภาพ มีดังนี้

1. พระนารายณ์ อวตารปราบนทก
2. หนุมานเกี่ยวพาราตี นางสุพรรณมัจฉา
3. พระราม ยกมหาธนูโมลี
4. พระลักษมณ์ ตีอหอกโมกขศักดิ์
5. นางสีดา ลุยไฟถวายสัตย์
6. นางมณโฑ ผู้หุงน้ำทิพย์
7. ทศกัณฐ์ ทำศึกกับพญานกสุคาญ
8. หนุมาน ไปเอายาสังกรณี และตรีชวา

แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

1. รวบรวมข้อมูล
 - รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแสง
 - รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการสร้างทางทัศนศิลป์
 - รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครเรื่องรามเกียรติ์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. สรุปขอบเขตของโครงการ
4. นำเสนอและการปรับปรุงแบบร่าง
5. ส่งผลงานจริง พร้อมภาคเอกสาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างภาพถ่ายให้เกิดความน่าสนใจ และสามารถนำเทคนิคนี้ไปใช้ในงานอื่นได้
2. เรียนรู้ขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แสงเพื่อการถ่ายภาพ

ประเภทของแสงที่ใช้ในการถ่ายภาพ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แสงธรรมชาติ (Natural light) คือแสงสว่างที่ได้จากดวงอาทิตย์ในเวลากลางวันและแสงที่ได้จากการสะท้อนทางอ้อม
2. แสงเทียม (Artificial light) คือแสงสว่างที่ได้จากสิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์โดยกรรมวิธีต่างๆ เช่น แสงจากหลอดไฟฟ้าทุกชนิด แสงจากไฟแฟลชทุกชนิด แสงจากตะเกียงหรือเทียนไข และแสงรังสีต่างๆที่ใช้ในงานวิทยาศาสตร์และการแพทย์

อุณหภูมิสีกับแหล่งกำเนิดแสง

แหล่งกำเนิดแสงทั้งแสงธรรมชาติและแสงเทียมมีอุณหภูมิสี (Color Temperature) ต่างกัน โดยมีหน่วยวัดเป็นองศาเคลวิน (Kelvin = K) ซึ่งในกรณีการถ่ายภาพด้วยฟิล์มขาว-ดำ อุณหภูมิสีไม่มีผลต่อภาพ แต่จะมีผลต่อการถ่ายภาพ กล่าวคือ โทนสีในภาพจะเปลี่ยนไปตามแหล่งกำเนิดแสงแต่ละชนิด ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะอุณหภูมิสีของแสงที่ใช้มากในการถ่ายภาพทั่วไปเท่านั้น

1. แสงแดดตอนเที่ยงวันหรืออิเลคโตรนิกแฟลช แฟลชหลอดสีน้ำเงิน มีอุณหภูมิสีประมาณ 5,500-6,000 K
2. แสงหลอดไฟฮาโลเจน (Halogen) หรือ ไฟโด้ไฟดัด (Photoflood) มีอุณหภูมิสีประมาณ 3,400 K
3. แสงจากหลอดไฟถ้ำรูปในห้องสตูดิโอ หรือหลอดทังสเตน (Studio lamp or Tungsten lamp) มีอุณหภูมิสี 3,200 K

การเลือกใช้ฟิล์มสี จะต้องให้เหมาะกับแสงแต่ละชนิด เช่นแสงแดดใช้ฟิล์มชนิด Daylight type ถ้าเป็นแสงไฟ Photoflood ต้องใช้กับฟิล์ม Type A และถ้าเป็นแสงไฟ Tungsten lamp ใช้ฟิล์ม Type B เป็นต้น

หากมีความจำเป็นต้องใช้ฟิล์ม Type B ไปถ่ายกับแสงแดด Daylight อาจแก้ไขได้โดยใช้ฟิลเตอร์สีส้มเบอร์ 85B ถ่ายเพื่อตัดแสงสีแดงออก และถ้าหากมีความจำเป็นต้องใช้ฟิล์ม daylight type ไปถ่ายกับไฟ Tungsten lamp ก็ใช้ฟิลเตอร์สีน้ำเงินเบอร์ 80A เพื่อตัดแสงสีเหลืองออก

ทั้งแสงธรรมชาติและแสงประดิษฐ์นี้ เวลาถ่ายภาพจะต้องคำนึงถึงทิศทางของแสงให้ส่องมายังสิ่งที่ต้องการถ่าย ในตำแหน่งที่ช่วยให้สิ่งนั้นดูเหมาะสมสวยงามที่สุด จึงต้องมีความเข้าใจเรื่องชนิดของแสงและทิศทางของแสงให้ถูกต้อง

ลักษณะของแสงธรรมชาติ

การถ่ายภาพโดยอาศัยแสงจากธรรมชาตินั้น ทิศทางของดวงอาทิตย์ถือเป็นแสงหลัก (Main light) จึงจัดวัตถุให้หันเข้าหาดวงอาทิตย์ตามสภาพที่เหมาะสม บางครั้งอาจต้องใช้แสงสะท้อนจากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือแสงเติมเข้าช่วย เพื่อช่วยส่องสว่างในส่วนที่ทำให้เกิดเงา (Fill in light) ให้เห็นส่วนละเอียด สวยงามขึ้น อาจแบ่งแสงธรรมชาติออกเป็น 2 แบบ คือ

1. **Diffused light** เป็นแสงร่ม ลักษณะแสงไม่แข็งและส่วน high lights ไม่สว่างจ้า ลักษณะแสงจะมาจากหลายทิศทาง เนื่องจากแสงอาทิตย์ที่สะท้อนจากผืน หรือระอองไอน้ำในบรรยากาศกระจายออกไป
2. **Specular light** เป็นแสงที่เมื่อไม่มีเมฆบัง เปิดให้มีแสงดวงอาทิตย์เพียงแสงเดียว ทำให้เกิด highlight สว่างมากและปรากฏเงาค้ำเข้ม

นอกจากนี้ยังมีแสงสะท้อน (Reflected light) ที่ได้จากการใช้กระดาษหรือวัสดุอื่นมารับแสงดวงอาทิตย์ส่องไปยังบริเวณเงามืดก็จะช่วยลบเงาค้ำเข้มให้อ่อนลงเพื่อเพิ่มรายละเอียดในส่วนเงา (Shadow) ให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

ทิศทางของแสง

ทิศทางของแสงจะช่วยให้เห็นลักษณะของรูปทรง ผิวพื้น ความลึกของภาพ ซึ่งอาจเป็นแสงที่ส่องลงมายังวัตถุในแนวตั้งและแนวนอน

แสงในแนวตั้ง (Vertical lighting)

เป็นแสงที่ส่องไปยังวัตถุทำให้เกิดมุมของแสงตามแนวตั้ง ซึ่งเราสามารถจัดแสงให้อยู่ในระดับสายตา ระดับต่ำกว่าสายตา หรือจัดให้อยู่ในมุมสูงส่องลงมายังวัตถุก็ได้

1. การจัดแสงให้ส่องในระดับสายตาจะทำให้บริเวณ high light และ shadows คูแบนราบ ถ้าเป็นแสงธรรมชาติจะพบในช่วงเช้าและเย็น ซึ่งวัตถุได้รับแสงด้านหน้าเต็มที่
2. แสงในมุมสูง ได้แก่แสงที่ทำมุมกับแนวระนาบประมาณ 40 – 60 ถ้าเป็นแสงธรรมชาติก็จะเป็นช่วงก่อนเที่ยงและช่วงบ่าย ถ้าเป็นช่วงดวงอาทิตย์ตรงศีรษะพอดีจะไม่เหมาะในการ

ถ่ายภาพ เพราะจะไม่มีส่วนเงาคาทอดยาวให้เห็น ทำให้คุณภาพแบนราบไม่สวยงาม โดยเฉพาะถ้าถ่ายภาพบุคคลจะเกิดเงาคำได้ขอบตา ทำให้ดูขอบตาดึกไม่สวยงาม

3. แสงในมุมต่ำ ได้แก่แสงที่ส่องจากด้านล่าง โดยมากไม่ค่อยพบในแสงธรรมชาติ แต่จะมีในเมื่อจัดแสงจากแสงเทียนหรือแสงไฟจากแหล่งอื่นๆ ถ้าถ่ายภาพบุคคลโดยใช้แสงมุมต่ำจะค่อนข้างดี ถิกลับ ดังนั้นจึงมักใช้กับกรณีถ่ายภาพผี เป็นต้น

แสงในแนวนอน (Horizontal lighting)

เป็นแสงที่ส่องมายังวัตถุในมุมต่างๆ ตามแนวนอน ได้แก่

1. แสงหน้า (Front light) เป็นแสงที่ส่องตรงเข้ามาทางด้านหน้าของวัตถุที่ถูกถ่าย แสงแบบนี้จะมีเฉพาะบริเวณ highlight ไม่เกิดเงาในภาพ ทำให้วัตถุดูเรียบแบน
2. แสงข้าง (Side light) เป็นแสงที่ส่องเข้ามาทางด้านข้างของสิ่งที่ถูกถ่าย ทำมุมประมาณ 90 องศาข้างและขวา ทำให้เกิดเงามืดตัดกับแสงสว่าง ช่วยให้เห็นผิวพื้นชัดเจน เห็นรูปลักษณะด้านสูงและลึก
3. แสงหลัง (Back light) เป็นแสงที่มาจากทิศทางด้านหลังของสิ่งที่ถ่าย ตรงข้ามกับตำแหน่งที่ตั้งกล้อง เห็นเป็นเงาดำๆ แสดงเฉพาะรูปทรงภายนอกเท่านั้น การถ่ายภาพย้อนแสงดวงอาทิตย์ (Silhouette) ก็เป็นแสงชนิดนี้
4. แสงเฉียงหน้าและแสงเฉียงหลัง เป็นแสงที่ส่องเฉียงเข้าด้านข้างและด้านหลังของวัตถุ ทั้งด้านซ้ายและขวา

การถ่ายภาพคนกับแสงธรรมชาติ

ในการถ่ายภาพผู้คนทั่วไป แม้จะเป็นเพียงการถ่ายภาพเล่นๆระหว่างมิตรสหายก็ตาม ถ้ามีความเข้าใจและมีความพิถีพิถันตื้นนิด จะสามารถถ่ายทอดให้เป็นภาพที่ดีได้โดยไม่ยากนัก เช่นบางครั้งอาจมีการถ่ายภาพผู้ที่รักใคร่ใกล้ชิดไว้เป็นที่ระลึก หรือเพื่อแสดงความยินดีเนื่องในโอกาสพิเศษอะไรสักอย่าง ถ้ามีการเลือกมุมภาพและทิศทางแสงได้ดีแล้ว แม้จะเป็นการถ่ายภาพในที่กลางแจ้งด้วยแสงแดดธรรมชาติก็ตาม ก็สามารถที่จะถ่ายภาพนั้นให้ดูสวยงามได้ โดยไม่ต้องใช้การจัดท่าทาง หรือจัดแสงเช่นการถ่ายภาพภายในห้องภาพเลย

เมื่อต้องการถ่ายภาพใครสักคน กับแสงธรรมชาตินอกเคหสถาน เราไม่สามารถที่จะควบคุมทิศทางและปริมาณของแสงหรือเลือกจัดพื้นหลังภาพและสิ่งแวดล้อมได้ดังต้องการ เหมือนการจัดขึ้นในห้องถ่ายภาพ แต่เราพอควบคุมได้โดยทางอ้อม ด้วยการเลือกทิศทางมุมภาพ ให้มีทิศทางแสงและพื้นหลังภาพที่เหมาะสมและเสริมแต่งควบคุมลักษณะแสงให้ได้ผลดีตามต้องการได้

สภาพแสงในธรรมชาติ จะมีแสงจากดวงอาทิตย์เป็นหลักสำคัญ มีเพียงทิศทางเดียว จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะควบคุมทิศทางและคุณภาพของแสงให้เป็นไปตามต้องการ แต่ก็สามารถเลือกใช้แสงให้คล้ายกับการควบคุมแสงได้เช่นกัน โดยการเลือกเวลาถ่ายภาพตามสภาพทิศทาง และลักษณะแสงที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เวลาต่างกัน การเลือกใช้แสงธรรมชาติให้ได้ทิศทางที่เหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับทิศทางที่ถ่ายภาพ สัมพันธ์กับตำแหน่งดวงอาทิตย์ และจะเลือกตำแหน่งดวงอาทิตย์ให้มีมุมการส่องสว่างของแสงที่เหมาะสมกับภาพที่ถ่าย ก็ขึ้นอยู่กับเวลาที่ถ่ายภาพด้วย เป็นต้นว่า ในช่วงเวลาเช้าหรือเย็น ทิศทางแสงจากดวงอาทิตย์จะมาจากมุมเฉียงต่ำเกือบขนานกับระดับพื้นดิน ลักษณะแสงเช่นนี้ใช้เป็นแสงข้างได้ดี และจะมีแสงอ่อนกว่าแสงแดดในเวลาใกล้เที่ยงจนถึงบ่าย ซึ่งจะมีแสงมาจากทิศทางมุมบนสูงและสว่างแรงกว่า แต่บางครั้ง การเลือกมุมกล้องให้ดี ก็สามารถช่วยให้ได้ทิศทางแสงตามที่ต้องการ ได้โดยไม่ต้องรอเวลาให้ดวงอาทิตย์อยู่ตรงตามตำแหน่งการให้แสงที่ต้องการ

แสงแดดที่ส่องโดยตรงจากดวงอาทิตย์จะแรงจ้า ทำให้เกิดส่วนที่เป็นเงามีดำมีน้ำหนักร่างกับส่วนที่รับแสงมากจนดูตัดกันแข็ง ทำให้ใบหน้าของคนในภาพ มีเงาดำมืด ที่ดูไม่สวยงาม เมื่อต้องการให้ส่วนที่เป็นเงามีคสว่างขึ้นได้สัดส่วนความสว่างที่สวยงามระหว่างส่วนที่รับแสงและเป็นเงาคือใช้แผ่นสะท้อนแสง หรือ ไฟแฟลช ช่วยให้แสงในส่วนที่เป็นเงามีคและกับการถ่ายภาพคนบางลักษณะ เช่น ภาพผู้หญิงที่อาจต้องการให้ดูนุ่มนวลขึ้นก็ทำได้โดยการใช้ฟิลเตอร์กระจายแสงช่วยให้ส่วนที่รับแสงและเป็นเงาคู่มนวลกลมกลืนกันดีขึ้น ในกรณีที่ต้องการถ่ายภาพด้วยแสงที่นุ่มอ่อนสลัว เพื่อให้ภาพมีส่วนที่รับแสงและเป็นเงามีลักษณะกลมกลืน ไม่ตัดกันแข็งมาก ก็ควรเลือกถ่ายภาพด้วยแสงสว่างภายใต้เงาร่มหรือในเวลาที่มีเมฆบังแสงอาทิตย์ เพราะแสงสว่างจะสะท้อนกระจายอยู่ทั่วไป ทำให้ส่วนที่รับแสงไม่สว่างจ้า และส่วนที่เป็นเงาก็ไม่ตัดเข้ม มีน้ำหนักที่กลมกลืนไม่ตัดกันมาก แต่การถ่ายภาพใต้เงาร่มในวันที่แสงอาทิตย์สว่างจัด จะเป็นเหตุให้การถ่ายภาพสีต้องได้ภาพที่มีสีฟ้ามากเกินไป จึงต้องใช้ฟิลเตอร์เบอร์ 81A สีชาอ่อนใส่หน้าเลนส์ช่วยแก้ไขให้สีฟ้าหมดไป ได้สีที่สวยงามตามธรรมชาติ

การถ่ายภาพด้วยแสงอาทิตย์ ในที่กลางแจ้งนั้น นอกจากการเลือกมุมกล้องเพื่อให้ทิศทางแสงเข้าด้านหน้าหรือด้านข้างของคนในภาพแล้ว ยังสามารถเลือกมุมภาพให้ทิศทางแสงมาจากด้านหลังของคนในภาพได้ เป็นการถ่ายภาพแบบทวนแสงที่จะทำให้มีแสงเน้นรูปทรงที่สวยงามขึ้นอีกลักษณะหนึ่ง ควรเลือกทิศทางให้พื้นหลังภาพมีสีหนักเข้ม เพื่อให้แสงจากทิศทางด้านหลังนั้นคนในภาพ ให้เด่นจากพื้นหลัง การถ่ายภาพในลักษณะนี้ต้องใช้ฟิลเตอร์เบอร์ 81 A ช่วยแก้ไขสีฟ้าที่จะมีในภาพด้วยเช่นกัน และข้อสำคัญต้องควบคุมการรับแสงให้ถูกต้อง เพราะการถ่ายภาพในทิศทางทวนแสงจะทำให้ได้ภาพคนหรือสิ่งที่ถ่ายมีสีดำ ถ้าปรับการรับแสงอย่างธรรมดา วิธีที่ดีควรใช้

วิธีเข้าวัดแสงในระยะใกล้ที่ตัวคนในภาพแล้วจึงถอยออกมาถ่ายภาพตามระยะที่ต้องการด้วยค่าแสงที่อ่านได้ หรือใช้วิธีให้แสงช่วยเพิ่มสัดส่วนความสว่าง ในส่วนที่เป็นเงามืดด้านหน้าให้เห็นรายละเอียดได้ดีขึ้นด้วยการใช้แผ่นสะท้อนแสง หรือไฟแฟลชให้แสง

การใช้แผ่นสะท้อนแสงคือให้ผิวหน้าของแผ่นสะท้อนแสงรับแสงที่ส่องมาจากทิศทางตรงข้าม และสะท้อนไปยังส่วนที่เป็นเงามืด สภาพแสงจะแรงมาก-น้อย และจะมีแสงจ้าหรือนุ่มนวลเพียงไรขึ้นอยู่กับลักษณะผิวพื้นของวัสดุที่ใช้ทำแผ่นสะท้อนแสงและระยะความห่างในการสะท้อนแสงด้วย เช่น แผ่นสะท้อนแสงที่ทำด้วยกระดาษฟอยล์เงินเรียบมันปิดทับบนแผ่นไม้อัดหรือกระดาษแข็ง จะให้แสงสะท้อนที่แข็งแรงกว่าแบบที่ใช้กระดาษฟอยล์เงินขยำให้ขยับเป็นรอยขรุขระ ซึ่งจะให้แสงสะท้อนกระจายได้นุ่มกว่า หรือถ้าใช้กระดาษแข็งสีขาวหรือแผ่นโฟมขาวมาสะท้อนแสงแล้ว ก็จะได้แสงสะท้อนที่นุ่มนวลไม่สว่างจ้า แต่กำลังความสว่างจะอ่อนลง

ถ้าใช้ไฟแฟลช ให้แสงสว่างในส่วนที่เป็นเงามืด จะเป็นไฟแฟลชอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใดระบบใดก็ได้ แต่ควรมีกำลังความสว่างพอที่จะให้แสงได้สัดส่วนความสว่างกับแสงอาทิตย์ได้เหมาะสมกับความสว่างของแสงแฟลชที่จะส่อง ไปยังตำแหน่งคนในภาพให้ได้สัดส่วนกับแสงอาทิตย์นั้น ขึ้นอยู่กับระยะความห่างระหว่างตัวแฟลชกับคนในภาพและกำลังความสว่างของไฟแฟลชด้วย จะใช้แสงได้ทั้งโดยตรงหรือใช้แสงแฟลชสะท้อนเพื่อให้แสงนุ่มนวลขึ้นก็ได้ ถ้าใช้ไฟแฟลชอัตโนมัติชนิดที่ปรับหัวแฟลชให้หันซ้าย-ขวาเพื่อสะท้อนแสงได้ จะช่วยให้ใช้งานได้ง่ายสะดวกและควบคุมการรับแสงแฟลชสัมพันธ์กับแสงธรรมชาติได้ผลแน่นอนมาก การใช้แฟลชให้แสงส่วนที่เป็นเงามืด ผสมกับแสงธรรมชาติดังกล่าวนี้ ต้องระวังการใช้ความเร็วชัตเตอร์ให้สัมพันธ์กับไฟแฟลช ได้ถูกต้อง พร้อมกับให้รับแสงธรรมชาติได้พอดีด้วย ต้องให้ค่าความสว่างของไฟแฟลชอ่อนกว่าความสว่างของแสงธรรมชาติเล็กน้อย เพื่อให้ภาพมีสัดส่วนแสงที่สวยงามเป็นธรรมชาติที่สุด

พื้นหลังภาพเป็นเรื่องที่พิจารณาควบคู่ไปกับการเลือกมุมภาพเพื่อให้ได้ทิศทางแสงตามต้องการ การเลือกพื้นหลังภาพสำหรับการถ่ายภาพคนในแสงธรรมชาติที่ให้ผลดีที่สุดนั้น ควรเลือกพื้นหลังภาพ ที่มีสีค่อนข้างเรียบ หรือเป็นสีโทนเดียวกันไม่ลายตามาก เช่นผนังตึก ท้องฟ้าโล่งหรือทิวไม้สีเขียว และควรพิจารณาถึงน้ำหนักสีของพื้นหลังด้วยว่า ภาพที่ถ่ายควรจะให้มีสีกลมกลืนใกล้เคียงกับสีส่วนรวมของคนในภาพ หรือให้มีสีตัดกันเพื่อขับเน้นให้เด่นสะดุดตาขึ้น ถ้าหลีกเลี่ยงทิศทางที่มีพื้นหลังหรือสิ่งประกอบโดยรอบที่ดูสับสนไม่ได้ ควรใช้วิธีควบคุมช่วงระยะความชัดเฉพาะคนในภาพ โดยให้แบบที่จะถ่ายอยู่ห่างจากฉากหลังพอสมควร และใช้ขนาดรูรับแสงให้กว้างเพื่อให้พื้นหลังภาพพร่ามัวอยู่นอกระยะความชัด ถ้ามีที่กว้างพอควร การใช้เลนส์เทเลโฟโต้จะช่วยให้ควบคุมช่วงระยะความชัดได้ดีมาก กับพื้นหลังบางลักษณะที่มีความสวยงาม

สามารถใช้ช่วยเสริมแต่งให้ภาพที่ถ่ายมีความสวยงามน่าสนใจขึ้นอีกได้เหมือนกัน ด้วยการเลือก มุมภาพที่ดีจัดวางตำแหน่งคนในภาพให้เป็นจุดเด่นสำคัญแล้ว ใช้อายไลต์หรือสีพื้นหลัง มาช่วยประกอบภาพให้สมดุลสวยงามขึ้น

การถ่ายภาพคนในแสงธรรมชาติควรหลีกเลี่ยงเวลาในช่วงเที่ยงวันเพราะดวงอาทิตย์ที่อยู่ เป็นมุมบนตรงศีรษะจะทำให้เกิดเงาคำมืดขึ้นที่ใบหน้า และได้ตาของคนถ่าย หรือแสงที่มีความ สว่างมากทำให้ต้องหรี่ตาลงเล็กน้อย ไม่ได้ภาพคนที่มีความสวยดีพอ และควรคำนึงถึงบุคลิกของผู้ เป็นแบบด้วย ต้องให้ผู้ที่ เป็นแบบมีท่าทางที่ผ่อนคลายเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยให้นั่งหรือยืน อย่างสบายๆตามความเหมาะสม ถ้าพิธีพิธีในเรื่องที่กล่าวมาทั้งการเลือกใช้ลักษณะ และทิศทาง ของแสง ตลอดจนพื้นหลังภาพได้ดีแล้ว จะช่วยให้ถ่ายภาพคนในแสงธรรมชาติได้ผลดีขึ้นมาก

การจัดแสงถ่ายภาพคน

นอกจากการถ่ายภาพผู้คนภายนอกสถานที่ในลักษณะการถ่ายภาพบุคคลด้วยแสงธรรมชาติ แล้ว บางครั้งเพื่อให้ได้งานที่พิถีพิถันเป็นลักษณะภาพบุคคลที่สวยงามมีคุณค่ายิ่งขึ้น อาจจำเป็นต้องถ่ายภาพคนบางคนขึ้นในห้องภายในบ้านหรือในห้องถ่ายภาพ โดยใช้แสงจากหลอดไฟสำหรับ ใช้ถ่ายภาพ หรือใช้แสงไฟแฟลชแทนแสงธรรมชาติ ซึ่งสามารถจะจัดควบคุมคุณภาพและทิศทาง ของแสงตลอดจนเลือกพื้นหลังภาพ ได้ดีกว่าการถ่ายภาพนอกสถานที่มาก และยังเป็นสถานที่ส่วน ตัวที่มีความสะดวกในการทำงานคิดว่าด้วย

ในการถ่ายภาพบุคคลให้ได้ผลดีนั้น มีเหตุที่ต้องเกี่ยวข้องอยู่ด้วยหลายประการด้วยกัน คือ ต้องมีอุปกรณ์บางอย่างที่จะอำนวยความสะดวกในการทำงานได้ตามสมควร ที่สำคัญต้องมีห้องที่มี พื้นที่กว้างพอสำหรับให้จัดวางตำแหน่งดวงไฟพร้อมขาตั้ง 2-3 ดวง มีพื้นหลังที่เหมาะสม หรือมีที่ พอให้จัดเพิ่มฉากหลังภาพได้ และผู้ถ่ายต้องมีความเข้าใจในเรื่องเทคนิคการจัดแสงและจัดทำทาง คนที่เป็นแบบให้เหมาะสม สามารถเน้นแสดงบุคลิกเฉพาะตัวให้เห็นได้ ที่สำคัญคือ ผู้ถ่ายภาพกับ ผู้เป็นแบบต้องมีความสัมพันธ์เป็นกันเองดี เข้าใจถึงจุดประสงค์ของการถ่ายภาพร่วมกันด้วย

ตำแหน่งแสงพื้นฐาน

เพื่อให้การถ่ายภาพบุคคลในสถานที่ได้ผลดี นักถ่ายภาพจำเป็นต้องรู้จักวิธีการ และ เทคนิคในการจัดแสงเพื่อจะได้เลือกกำหนดทิศทางแสงหลักให้เหมาะกับลักษณะใบหน้าและ อารมณ์ของผู้เป็นแบบที่จะถ่ายแต่ละคน และเข้าใจการใช้แสงเสริมในส่วนอื่นเพื่อให้ได้สัดส่วน ของแสงและเงาที่สวยงาม สร้างมิติความลึกให้ภาพมีน้ำหนักแสงและเงาที่สวยงาม และแสดงรายละเอียดที่สำคัญให้เห็นได้สมบูรณ์ โดยมีตำแหน่งแสงที่จำเป็นสำหรับการถ่ายภาพประเภทนี้คือ

แสงหลัก หรือ Main Light เป็นแสงที่ควรกำหนดตำแหน่งและทิศทางขึ้นก่อนเพื่อให้แสดงลักษณะและรูปร่างของใบหน้าเป็นสำคัญ ถ้าต้องการให้ส่วนใดของใบหน้าดูอึมเิบหรือเรียบก็ควรจัดให้แสงส่วนนั้นและส่วนใดที่ต้องการให้ดูยู่บลึกหรือปิดบังไว้รอยที่ไม่สวยงามก็จัดแสงให้เกิดเงามืดที่ส่วนนั้น ทิศทางของแสงที่นิยมใช้กัน ได้ผลดีที่สุดควรเริ่มต้นด้วยตำแหน่งแสงเฉียง ระหว่างด้านหน้ากับด้านข้าง เป็นมุมประมาณ 45 ให้แสงส่องเข้าใบหน้าประมาณ 1 ใน 4 ส่วน และอยู่สูงกว่าระดับตาของแบบเล็กน้อย โดยจะให้แสงส่องเข้าที่ด้านซ้ายหรือขวาของใบหน้า หรือจะกำหนดให้ตำแหน่งของแสงอยู่ที่ทิศใดแน่นอนนั้นขึ้นอยู่กับรูปร่างของใบหน้า มุมหน้าและอารมณ์ของภาพ ที่ผู้ถ่ายต้องการแสดงให้เห็นเป็นสำคัญ ในทำนองเดียวกัน ตำแหน่งของแสงหลักอาจอยู่ในตำแหน่งอื่นก็ได้ จากด้านซ้ายถึงด้านขวาของใบหน้า ควรลองเปลี่ยนแปลงหาตำแหน่งแสงที่เหมาะสมให้ผลดีและจัดได้ง่ายที่สุดด้วย

แสงหลัก ถ้าใช้แสงโดยตรงจากหลอดไฟใน โคมสะท้อนแสง หรือ ใช้แสงจากไฟแฟลช โดยตรงก็ตาม จะให้แสงที่สว่างแรงและเกิดเงาเข้มดำ มีน้ำหนักความต่างที่ตัดกันมากจนดูแข็ง แสงลักษณะนี้อาจเหมาะกับการถ่ายภาพบุคคลบางลักษณะแต่ก็กับการถ่ายภาพคนทั่วไปแล้ว แสงที่กระจายนุ่มจะใช้ถ่ายภาพได้สวยงามมากกว่า และส่วนที่เป็นเงามืดจะกลมกลืนกับส่วนที่รับแสงดีขึ้น ไม่ตัดกันแข็งมาก การทำให้แสงหลักกระจายนุ่มขึ้นนั้นทำได้หลายวิธี โดยใช้วัสดุบางอย่างที่หาได้ง่ายๆ เช่น ใช้กระดาษไขสำหรับเขียนแบบ หรือกระดาษสี ผ้าขาว แผ่นอะครีลิกม้วนกลดใส่บังไว้ที่หน้าโคมไฟหรือไฟแฟลช เพื่อช่วยกระจายแสงให้นุ่มกว่าเดิม หรือจะใช้วิธีให้แสงสะท้อนไปยังส่วนที่ต้องการให้รับแสงก็ได้ โดยหันโคมไฟหรือไฟแฟลชเข้าสะท้อนแสงกับผนังขาวหรือกับแผ่นสะท้อนแสง หรือกับริมขาวจะได้แสงที่นุ่ม และมีเงาอ่อนกลมกลืนสวยงามขึ้น

แสงส่วนเงา หรือ Fill Light การใช้แสงหลักเพียงทิศทางเดียวจะทำให้เกิดเงามืดขั้นที่อีกด้านหนึ่งของใบหน้าตรงข้ามกับส่วนที่รับแสง แม้ว่าจะใช้แสงแบบที่กระจายนุ่มแล้วก็ตาม ส่วนที่เป็นเงาก็ยังมีน้ำหนักเข้ม ต่างกับส่วนที่รับแสงมาก แต่ช่วงความสว่างของแสงจากที่สว่างจ้าจนถึงมืดดำจะให้ผลดีต่อการบันทึกภาพเท่าที่ฟิล์มสามารถรับได้เท่านั้น ถ้าช่วงความสว่างของส่วนที่รับแสงและเป็นเงามีค่าน้ำหนักต่างกันมาก แม้ว่าสายตาของคนเราจะปรับให้มองเห็นรายละเอียดได้ทั้งในส่วนที่สว่างจัดและมีมืดดำก็ตาม แต่ฟิล์มจะไม่สามารถรับได้ ทำให้ภาพต้องเสียรายละเอียดในส่วนที่สว่างจัดและส่วนที่มืดดำไปได้ ดังนั้นเพื่อลดความต่างของช่วงความสว่างให้ฟิล์มสามารถบันทึกรายละเอียดช่วงต่างๆ ได้ สมบูรณ์ และเพื่อให้ภาพมีสัดส่วนของแสงและเงาที่สวยงาม จึงควรจัดให้มีแสงอีกตำแหน่ง ช่วยให้ส่วนที่เป็นเงามืดดูสว่างขึ้น

การให้แสงในส่วนเงา นอกจากจะใช้แสงชนิดและลักษณะเดียวกันกับแสงหลัก คือแสงจากโคมไฟหลอดหรือแสงไฟแฟลชแล้ว อาจใช้แผ่นสะท้อนแสง ช่วยให้แสงในส่วนเงาได้เช่นกัน โดยให้ตำแหน่งของแผ่นสะท้อนแสงอยู่ใกล้กับแบบที่ถ่ายด้านที่เป็นเงามืดให้ดูสว่างขึ้น การให้แสงสว่างส่วนเงา ไม่ว่าจะใช้วิธีใดต้องระวังไม่ให้มีความสว่างมากเกินไปจนลบเงาหมดหรือกลับทำให้เกิดเงามืดเพิ่มขึ้นที่ส่วนอื่นอีก จะทำให้ภาพเสียความสวยงามได้

การจัดแสงส่วนเงาจะนิยมจัดให้มีปริมาณความสว่างน้อยกว่าแสงหลักเป็นสัดส่วนเพื่อความสวยงาม และง่ายต่อการปรับรับแสง เช่น ถ้าจัดให้แสงหลักมีความสว่างเท่ากับแสงในส่วนเงาก็เท่ากับมีสัดส่วนแสง 1:1 แต่สัดส่วนของแสงหลักและแสงที่จัดให้ในส่วนเงา ถ้าเท่ากันทั้ง 2 ด้าน จะทำให้ภาพดูแบนตัน ไม่แสดงมิติกลมลึกให้รู้สึกได้ จึงไม่นิยมใช้กัน ถ้าแสงหลักมีความสว่างเป็น 2 เท่าของแสงส่วนเงาก็เท่ากับมีสัดส่วนแสง 2:1 และถ้าแสงหลักมีความสว่างมากเป็น 3 เท่า ก็มีสัดส่วนแสงเท่ากับ 3:1 นั่นเอง สัดส่วนแสงที่มากต่างกัน 1 เท่าจะมีค่าการรับแสงต่างกัน $\frac{1}{2}$ สต็อบ คือ ถ้าแสงหลักสว่างเป็น 2 : 1 ของแสงส่วนเงาจะเท่ากับจัดให้ส่วนที่รับแสงหลักต้องรับแสงมากกว่าส่วนเป็นเงา $\frac{1}{2}$ สต็อบ และถ้าสัดส่วนแสงหลักเป็น 3: 1 ของแสงส่วนเงาก็จะมีค่าการรับแสงมากกว่ากัน 1 สต็อบ ความสว่างของแสงส่วนเงาจะนิยมจัดให้มีความสว่างประมาณ 1 ใน 3 ถึง 1 ใน 4 ของแสงหลัก หรือให้มีค่าการรับแสงน้อยกว่าแสงหลัก 1 ถึง $1\frac{1}{2}$ สต็อบ ซึ่งจะเป็นสัดส่วนแสงที่มีน้ำหนักต่างกันให้แสดงมิติกลมลึกได้ และยังแสดงรายละเอียดในส่วนที่เป็นเงาให้เห็น ได้ดีด้วย แสงยังมีขึ้นอยู่กับลักษณะภาพ และเจตนาของการถ่ายภาพด้วย ซึ่งอาจจัดแสงให้มีสัดส่วนต่างกัน ได้ตั้งแต่ 2:1 ถึง 7:1 หรือ 9:1 คือให้มีค่าการรับแสงต่างกันตั้งแต่ $\frac{1}{2}$ สต็อบ ถึง 4 สต็อบ

แสงเน้นรูปทรง หรือ Hair Light นอกจากแสงหลักและแสงส่วนที่จัดขึ้นเพื่อ ให้แสดงลักษณะรูปทรงใบหน้าทางและอารมณ์ของแบบ ตลอดจนรายละเอียดในส่วนที่เป็นเงามืดแล้ว การจัดแสงเพื่อถ่ายภาพบุคคลจะได้ผลที่ดูสวยงามยิ่งขึ้นก็เมื่อจัดให้มีตำแหน่งแสงเพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้ช่วยแสดงรูปทรงบางส่วน หรือเน้นให้สะดุดตาขึ้น โดยมีตำแหน่งของไฟอยู่บนตรงเหนือศีรษะ หรือเป็นมุมสูงเฉียงจากด้านหลัง หรือซ่อนอยู่ด้านหลังตรงศีรษะและให้แสงส่องมาที่บริเวณทรงผมและไหล่ แสงจะจับตามรอบทรงผมและเค้าโครงรูปทรงของคนที่เป็นแบบให้แยกเด่นจากพื้นหลังดูสวยงามขึ้น แสงที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเน้นรูปทรงนี้ควรให้มีความสว่างกว่าแสงหลัก 2-3 เท่า คือให้มีค่าการรับแสงมากกว่า $\frac{1}{2}$ ถึง 1 สต็อบหรือกว่าเล็กน้อย และควรควบคุมให้มีมุมสว่างของแสงเฉพาะบริเวณที่ต้องการเน้นให้เห็นเด่นเท่านั้น โดยใช้กรวยบังแสงหรือกระดาษแข็งบังแสงไว้ไม่ให้ล้ำเข้าไปที่ใบหน้า จมูก หรือส่วนอื่น และเพื่อไม่ให้แสงส่องย้อนเข้าเลนส์ด้วย

แสงพื้นหลังภาพ หรือ Back ground light เป็นแสงที่ควรจัดให้มีเพิ่มขึ้นอีกในการถ่ายภาพบุคคลส่วนมาก คือจัดให้มีแสงส่องที่พื้นหลังของภาพเพิ่มขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่งเพื่อให้เห็นรายละเอียดอื่น ๆ ในระยะหลังของภาพ หรือถ้าฉากพื้นหลังมีสีเขียวจะช่วยเพิ่มความสว่างให้มีสัดส่วนน้ำหนักที่น่าสนใจขึ้น และยังแยกพื้นหลังให้มีระยะห่างจากแบบด้วย ตำแหน่งของโคมไฟควรซ่อนอยู่หลังแบบระหว่างฉากหลังกับแบบที่ถ่าย ควรตั้งโคมไฟให้ต่ำด้วยขาตั้งขนาดสั้นและหันทิศทางแสงให้ส่องไปยังฉากพื้นหลังเป็นดวงกลมสว่างอยู่ในระดับเดียวกับศีรษะหรือคอ หรือตามตำแหน่งและลักษณะแสงที่กว้าง-แคบ ตามที่ผู้ถ่ายต้องการให้เป็น ในกรณีถ่ายภาพสีอาจจะใช้วิธีเพิ่มสีให้แสงที่ฉากหลังเป็นสีต่างๆก็ได้เพื่อความสวยงามของภาพที่แตกต่างออกไปอีก

ลักษณะการจัดแสงหลัก

แสงหลักและแสงเสริมต่างๆเป็นตำแหน่งการจัดแสงที่เป็นพื้นฐานสำหรับการถ่ายภาพบุคคลทั่วไป ความงามและอารมณ์ของภาพจะขึ้นอยู่กับตำแหน่งและลักษณะของแสงหลักเป็นสำคัญ โดยต้องมีความสัมพันธ์กับลักษณะใบหน้าและคั่นแห่งมุมหน้าด้วย ลักษณะการจัดแสงหลักที่ต่างกันเหมาะสมคือลักษณะรูปทรงของใบหน้าต่างกัน สามารถสร้างความงามที่ให้ความรู้สึกและอารมณ์ของภาพที่ต่างกันด้วย มีลักษณะการจัดแสงหลักที่นิยมจัดกันเป็นมาตรฐานที่ควรรู้คือ

แสงแบบมุมกว้าง หรือ Broad Lighting เป็นการจัดแสงแบบที่ให้แสงหลักจากมุมสูงเข้าสู่ใบหน้าของแบบเกือบเต็มหน้า ในมุมหน้าที่หันเข้าหาตรงกล้อง การจัดแสงในลักษณะนี้แสงหลักจะช่วยลดริ้วรอยต่างๆบนใบหน้าได้มาก เหมาะสำหรับการใช้กับใบหน้าที่แคบผอมให้ดูกว้างอัมเอิบขึ้น

แสงแบบมุมแคบ หรือ Narrow Lighting การจัดแสงลักษณะนี้จะให้แสงหลักจากมุมสูงด้านข้างของกล้องส่องเข้าเต็มใบหน้า ซึ่งหันจากทิศทางกล้องไปด้านข้าง เมื่อมองจากตำแหน่งกล้องจึงเห็นใบหน้าที่รับแสงเพียงมุมแคบๆ โดยทั่วไปแสงแบบนี้จะช่วยเน้นริมฝีปากได้ดี เหมาะสำหรับการจัดแสงถ่ายภาพบุคคลในแบบให้แสงสว่างเพียงส่วนน้อยหรือ Low Key โดยให้มีแสงส่วนเงาที่อ่อนมาก และมีพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มีน้ำหนักมืด เหมาะสำหรับการถ่ายภาพใบหน้าที่อ้วนกลมมีเนื้อมากให้ดูดี

แสงแบบเรมแบรนต์ หรือ Rembrandt Lighting เป็นลักษณะการจัดแสงตามแนวทางให้แสงและเงาในการวาดภาพคนเหมือนของ Rembrandt จิตรกรผู้มีชื่อเสียงชาวดัตช์ ซึ่งนิยมใช้เป็น

แนวทางในการจัดแสงถ่ายภาพยนตร์ด้วย โดยมีแสงหลักจากตำแหน่งมุมแสงผสมกันระหว่าง ลักษณะแสงแบบมุมแคบกับแสงแบบเงาผีเสื้อ มีทิศทางแสงจากมุมสูงข้างใบหน้าผู้ที่เป็นแบบให้ แสงส่องเฉียงลงบนใบหน้าข้างที่หันเฉียงจากกล้องไปหาแสงเล็กน้อย และใบหน้าข้างที่เกิดเงามืด จะมีส่วนที่ได้รับแสงเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ที่โหนกแก้มได้พอดี

แสงแบบเงาผีเสื้อ หรือ **Butterfly lighting** เป็นการจัดแสงซึ่งมีแสงหลักอยู่ในตำแหน่งมุม สูงตรงหน้าของใบหน้าแบบ ให้แสงส่องลงใบหน้าและจะมีเงาที่ได้จุมุกเป็นรูปคล้ายผีเสื้อ การจัด แสงแบบนี้เหมาะสำหรับ ใช้กับใบหน้ารูปไข่ที่สวยงามเช่น ใบหน้าหญิงสาว เพราะจะแสดงลักษณะ ความงามของใบหน้าได้เต็มที่ โดยทั่วไปไม่นิยมจัดแสงแบบนี้กับใบหน้าผู้ชาย เพราะจะทำให้มี แสงอยู่บนใบหูและเกิดเงาที่ใต้ โหนกคิ้ว โหนกแก้ม และได้คางทำให้ไม่น่าดูได้

การวางภาพ

การประกอบภาพ เมื่อถ่ายภาพยนตร์จะขึ้นอยู่กับลักษณะภาพที่ถ่ายว่าจะต้องการแสดง ขนาดสัดส่วนของร่างกายไว้มากน้อยเพียงไร ภาพบุคคลแบบทั่วๆ ไปนั้น จะเป็นการวางสัดส่วน ภาพที่แสดงไหล่และใบหน้าในลักษณะครึ่งตัวขึ้นไปเป็นลำดับ การวางภาพแบบเห็นเต็มตัวจะได้ สัดส่วนใบหน้าเล็กกว่า แต่ถ้าต้องการแสดงอารมณ์และลักษณะใบหน้าให้เห็นชัดเจน ควรเป็น การวางภาพแบบสัดส่วนถ่ายเฉพาะใบหน้าเป็นสำคัญ ถ้าไม่ใช่ภาพที่ต้องการแสดงอารมณ์สงบนิ่ง อ้างว้างแล้ว ไม่ควรวางตำแหน่งของแบบที่ถ่ายไว้กลางภาพ ควรให้มีพื้นที่ว่างด้านหน้าทิศทางที่ ใดข้างหนึ่งเล็กน้อย วิธีที่จะวางภาพให้ดูดีได้ง่ายที่สุดก็คือ ควรให้มีพื้นที่ว่างด้านหน้าทิศทางที่ แบบหันหน้าไปมากกว่าที่ด้านหลัง มีปัญหาการวางภาพที่ควรระวังอยู่บ้างก็คือ การวางท่าทางของ ผู้เป็นแบบ เช่นเมื่อถ่ายภาพแบบสัดส่วนเฉพาะใบหน้า ควรพิจารณาการวางไหล่และมุมใบหน้า และเมื่อถ่ายแบบเต็มตัวก็ต้องระวังให้มากขึ้นอีก โดยเฉพาะเมื่อแบบอยู่กลางฉากหลังที่จัดขึ้นเป็น พิเศษ

การวางท่าทาง

ผู้ที่เป็นแบบให้ถ่ายภาพแต่ละคนเมื่ออยู่หน้ากล้องจะมีบุคลิกท่าทางของตนเองที่ต่างกัน มาก ผู้ที่รู้จักก่อนคนหลายคนเอง จะวางท่าทางและอารมณ์ได้เหมาะสมกว่าผู้อื่น แต่ถึงอย่างไรผู้ที่เป็นแบบส่วนมากก็ยังต้องการการแนะนำจากช่างภาพทั้งสิ้น เพราะการที่จะวางท่าทางอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะภาพที่ต้องการด้วย แต่ไม่ว่าจะวางท่าทางกันอย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญ ประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติมากที่สุด ช่างภาพจึงต้องช่วยเหลือ

แบบ โดยให้คำแนะนำในการวางท่าทางหรือแสดงท่าให้ดูเป็นตัวอย่าง และต้องใช้วิธีการที่ต่างกัน ตามลักษณะและบุคลิกของแต่ละคนด้วย

การคิดหาท่าทางให้เหมาะกับแบบผู้หญิงหรือผู้ชายแต่ละคนนั้นมีเทคนิคต่างๆอยู่ 2 ประการ คือ วิธีแรก ช่างภาพควรรีศึกษาหรือสะสมภาพการวางท่าทางแบบต่างๆที่ชอบ หรือคิดว่าเหมาะสมสำหรับใช้เป็นแนวทางต่อไปภายหน้าเอาไว้ อีกวิธีคือ ก่อนจะถ่ายภาพผู้ใดให้คอยสังเกต ท่าทางของผู้นั้นอย่างใกล้ชิด และจำท่าทางของผู้เป็นแบบในขณะที่ผ่อนคลายเป็นตัวเองอย่างเป็นทางการที่สุดเอาไว้ เพื่อให้แสดงท่าทางความรู้สึกตามนั้นในภายหลัง เรื่องสำคัญอีกประการที่ไม่ควรมองข้ามไปก็คือ ถ้าถ่ายภาพในลักษณะประมาณก่อนตัวที่เห็นมีอ้อมอยู่ด้วย ควรพิจารณา ตำแหน่งการวางมือของแบบให้เหมาะสมด้วย และเมื่อถ่ายภาพแบบที่เห็นเต็มตัว ก็ต้องพิจารณา ลักษณะการวางขาเมื่อยืนหรือนั่งเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

ลักษณะตำแหน่งการจัดแสงตามที่ได้กล่าวมาเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดแสงเพื่อถ่ายภาพ บุคคลที่นักถ่ายภาพผู้เริ่มต้นใหม่ควรทำความเข้าใจให้ดี เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับทดลองเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดแสงถ่ายภาพประเภทนี้ให้แตกต่างไปอีก

โครงสร้างทางทัศนศิลป์

หลักการออกแบบ การจัดองค์ประกอบของการออกแบบเกิดจากการนำส่วนประกอบต่างๆ เช่น จุด เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว และที่ว่างนำมาจัดเข้าด้วยกัน โดยหลักการออกแบบสามารถแบ่งโครงสร้างออกเป็นประเภทได้อย่างกว้างๆดังนี้ ความมีเอกภาพ (Unity) ,การเน้น (Emphasis) ,ความกลมกลืน (Harmony) ,ดุลยภาพ (Balance) ,สัดส่วน (Proportion) ,และจังหวะ (Rhythm) ซึ่งในการจัดองค์ประกอบของการออกแบบมีส่วนสำคัญมากในการสร้างภาพ เพราะการจัดองค์ประกอบจำเป็นคือมองภาพโดยรวมเป็นหลัก

1. ความมีเอกภาพ (Unity) “เอกภาพ” ในศิลปะ หมายถึง การรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของส่วนต่างๆทั้งแนวคิด รูปทรงและการนำเสนอ” ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องมีความเหมาะสมและสนับสนุนกันและกัน โดยมีจุดหมายหลักมาจากแนวความคิดเสมอ วิธีในการสร้างความมีเอกภาพในทางสายคาเกิดจากการจัดองค์ประกอบให้ดูแต่ละส่วนเป็นของกันและกัน โดยนำส่วนต่างๆที่กระจัดกระจายให้มาอยู่รวมใกล้ๆกัน การใช้ความใกล้ชิด (Proximity) เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้สิ่งต่างๆมีแรงดึงดูดกันและกัน การใช้ความซ้ำ (Repetition) ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างความมีเอกภาพ ซึ่งการใช้รายละเอียดต่างๆมาจัดวางให้มีลักษณะซ้ำกันชัดเจน ความต่อเนื่อง (Continuation) เป็นวิธีการที่ทำยากกว่าการซ้ำและความใกล้ชิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะความต่อเนื่องต้องใช้การตัดสินใจจากการมองและความรู้สึกที่ราบรื่นต่อเนื่องจากทิศทางมุมและทัศนธาตุต่างๆ ความหลากหลาย (Variety) เหตุที่ต้องใช้ความหลากหลายเพราะในบางครั้งการซ้ำอาจทำให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย เช่น ฉายตารางหมากรุกทำให้คนดูเกิดความรู้สึกคล้ายคลึง ซึ่งความหลากหลายจะทำให้คนดูเกิดเอกภาพได้อย่างราบรื่นและน่าสบายใจ

2. การเน้น (**Emphasis**) การเน้นจุดสนใจเป็นสิ่งสำคัญของผู้ออกแบบที่ต้องตั้งเป้าหมายในการออกแบบว่าจะเน้นที่จุดสำคัญตรงไหนเป็นจุดแรกและจุดไหนเป็นจุดรองลงมา โดยใช้รายละเอียดทั้งหมดมาเกี่ยวพันกันให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ จากการใช้ความกลมกลืนเพียงอย่างเดียวจะทำให้ภาพขาดจุดสนใจและเกิดความน่าเบื่อ จึงต้องมีการใช้ความแตกต่าง (Contrast) ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งแยกส่วนต่างๆ ออกได้อย่างชัดเจน หรือจัดวาง (Placement) โดยนำที่ว่างมาจัดวางให้รูปทรงในที่ว่างนำสายตาอย่างชัดเจน หรือทิศทางที่เกิดขึ้นจากเส้น รูปทรง ที่มีทิศทางไปในทางเดียวกัน มุ่งชี้ไปที่จุดสนใจ
3. ความสมดุล (**Balance**) ความสมดุลเป็นกฎเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้เอกภาพนั้นคือ ความสมดุลของสิ่งต่างๆ ในภาพที่ให้ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสมดุลในทางศิลปะเกิดขึ้นจากความสมดุลของสิ่งต่าง ๆ นำมาเข้ากัน ถ่วงน้ำหนักกัน ใช้ทิศทางเดียวกันหรือใช้การตัดกัน ความสมดุลแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ “ความสมดุลแบบสมมาตร (Symmetry)” เป็นความสมดุลที่เกิดจากความเหมือนกัน 2 ด้านของแกนสมมาตร มักนิยมใช้ในงานสถาปัตยกรรม ให้ความรู้สึกที่มั่นคง นิ่งระหง่าน น่าเกรงขามและเปิดเผย “ความสมดุลแบบอสมมาตร (Asymmetry)” เป็นความสมดุลที่เกิดจากความรู้สึกไม่มีแกนสมมาตรที่ชัดเจน ให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว มีชั้นเชิงและดูเล่นอยู่ภายใน โดยใช้ส่วนประกอบที่ต่างกันออกไป แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันให้ความสามารถที่เท่ากันได้
4. จังหวะ (**Rhythm**) จังหวะคือ การซ้ำอย่างเป็นระเบียบ จากระเบียบง่าย ๆ จึงถึงระเบียบซับซ้อน ในความหมายของศิลปะ จังหวะเป็นการซ้ำกันอย่างมีแนวความคิดและมีความเป็นเอกภาพโดยมีการสิ้นสุดในผลงาน อาจมีความสลับซับซ้อนเลื่อนไหลไปได้อย่างต่อเนื่องของรูปร่าง มีการเน้น การปล่อยให้ผู้ชมคลาไ้งบ้างเพื่อความมีเอกภาพและความมีชีวิตชีวา จังหวะเกิดจากเนื้อที่ของรูปทรงกับที่ว่างสัมพันธ์กันให้เกิดจุดเน้น จุดรอง ความเหมาะสม โดยมีส่วนประกอบอื่นๆ สนับสนุน เช่น น้ำหนัก พื้นผิว เป็นต้น
5. สัดส่วน (**Proportion**) สัดส่วนเป็นความสัมพันธ์ของขนาดในส่วนต่างๆ ของรูปทรงซึ่งพิจารณาได้จากความรู้สึก ไม่สามารถวัดออกเป็นตัวเลขที่แน่นอนเหมือนมาตราส่วน ความสมสัดส่วนจึงเกิดขึ้นได้จากความเหมาะสมกลมกลืนของน้ำหนัก เส้น หรือพื้นผิว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัดส่วนจะต้องสร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น การออกแบบสร้างบ้าน สัดส่วนเกิดจากความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งก่อสร้างบ้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สัดส่วนต้องรับใช้แนวความคิดเป็นอันดับแรก คือ สัดส่วนอาจผิดแปลกได้ถ้าสามารถตอบรับกับแนวความคิดได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสม

6. **ความกลมกลืน (Harmony)** ความกลมกลืนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดเอกภาพ ซึ่งเกิดจากการรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งสี เส้น หรือน้ำหนักให้ไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นไปในแนวทางของความคิด ความกลมกลืนมีหน้าที่ช่วยให้งานออกแบบมีความราบรื่น ชวนดู และเป็นไปด้วยกันอย่างไม่ขัดแย้งทางความรู้สึก

ในการถ่ายภาพและการสร้างภาพ การจัดองค์ประกอบเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ทำงานแนวนี้ต้องเข้าใจและมีความชำนาญเป็นอย่างสูง จึงจะสามารถใช้หลักการจัดองค์ประกอบทั้งหมดมาผสมผสานกันได้อย่างลงตัวและเข้ากับเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ

ประวัติโดยย่อของเรื่อง “รามเกียรติ์”

ณ เขาไกรลาส อันเป็นที่อยู่ของพระอิศวร ที่เชิงบันไดเขายังมียักษ์นนทสู่มีน้าจกกล้าหาญ ทำหน้าที่รับใช้พระอิศวร ด้วยการดักน้ำค้างเท้าเหล่าเทวดาที่มาเข้าเฝ้าพระอิศวรนานนับ โกฎิปี นนทถูกเทวดาแก้งอยู่ประจำบ้างก็ตบหัวบ้างก็ลูบหน้า บ้างก็ถอนเส้นผมจนโกรน โถนแก้งถึงคูเงาในน้ำที่ไรร้องให้ทุกที จนกระทั่งทนไม่ไหวเข้าเฝ้าพระอิศวร คร่ำครวญร้องไห้ เล่าเรื่องที่เป็นไปพร้อมกับขอพรเป็นนวิพชร เมื่อซีโครสู่นั้นก็ค้องคาย พระอิศวรเห็นความดีความซื่อสัตย์และรับใช้มาเนิ่นนานจึงประทานพรให้ตามคำขอ

เมื่อมีนวิพชรแล้ว จิตใจนนทก็เหมะเกริม กลับมานั่งทำหน้าที่ดักเท้าเช่นเดิม เหล่าเทวดายังคงจับหัวถันล้อเล่นเช่นเคย นนทโกรธมาก จึงไปตีหมูเหล่าเทวดา ทนได้นั้นเหล่าเทวดาพากันล้มตายในพริบตา

พระอิศวรมีบัญชาให้พระนารายณ์ไปปราบนนท พระนารายณ์แปลงร่างเป็นนางเทพอัปสรผู้งามจด นนทหลงใหลในรูปงามและท่าทางร่าเริงที่อ่อนช้อย จึงเข้าเฝ้าพาราดี นางจึงเชื่อเชิญให้ร่วมรำด้วย นนทรำตามจนถึงทำนาคมีวนทาง เผลอเอานิวพชรซึ่งไปที่ขาของตนเองทำให้ขาด นางอัปสรจึงคืนร่างเป็นพระนารายณ์เหยียบอกนนทไว้

นนทคิดว่าพระนารายณ์ มีสิ่งใดกระทำไม่ไ้สู้กันซึ่งๆหน้า หรือกลัวนิวพชรของตน พระนารายณ์จึงทำให้นนทไปเกิดใหม่ มีสิบหน้า ยี่สิบมือถืออาวุธครบครัน เหาะเหินเดินอากาศได้ ส่วนพระนารายณ์ขอเป็นเพียงมนุษย์เดินดินมีสองมือ จะลงไปปราบในโลกมนุษย์ กล่าวจบก็ใช้พระแสงตรีศคคีระสะกระเด็นไป

นนทไปเกิดเป็นทศกัณฐ์ โอรสของท้าวลิศเตียบกับนางรัชดา ครองกรุงลงกา มีนางมณโฑเป็นมเหสี นางได้กินข้าวทิพย์ครั้งก่อน จึงให้กำเนิดพระธิดา (เป็นอวตารของพระลักษมี ชายาพระนารายณ์) พิเภกผู้เป็นน้องชาย ทำนายว่าธิดาน้อยจะผลาญวงศียกย จึงให้นำทารกใส่ผอบลอยน้ำไป

ผอบลอยมาหยุดที่พำน้ำอาศรมพระชนกฤาษี พระฤาษีพบทารกหญิงหน้าตาสะสวย ผิวพรรณผุดผ่องจึงเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม และนำผอบไปฝังไว้ใต้ต้นไม้ ขอให้เทวดาช่วยปกป้องรักษา ปราภภูมิมีดอกบัวผุดขึ้นมารองรับผอบไว้

เมื่อพระชนกฤาษีลาจากการบวช จะต้องเดินทางกลับขึ้นครองราชย์เมืองมิดิลา ให้นายโสมโถหาผอบไม่พบ พระชนกฤาษีจึงต้องทำพิธีบวงสรวงแล้วลงมือไถเอง พบดอกบัวทิพย์ คดีกลีบบาน ส่งกลิ่นหอมคลุ้งดัง ภายในผอบ ทารกน้อยจำเริญได้ 16 ปี พระชนกให้ชื่อว่า “นางสีดา” แปลว่า รอยไถ

พระนารายณ์อวตารมาเป็นพระราม โอรสของท้าวทศรถกับนางเกาสุริยา ครองกรุงลงกา มีพระอนุชา 3 องค์ คือพระลักษมณ์และพระสัตรุดผู้เป็นฝาแฝดเกิดกับนางสมุทรเทวี พระพรตเกิดกับนางไภยเกษิ

พระรามกับพระลักษมณ์เล่าเรียนศิลปวิชาอยู่กับพระฤๅษีวิศ्वามิตร และพระฤๅษีสวามิตร เมื่อได้ข่าวว่าท้าวทศรถจะให้ประมุขกษัตริย์น้อยใหญ่ ทำการยกมาทูล โมลิขึ้นที่กรุงมิลิตา ถ้าใครยกได้ก็จะยกนางสีดาให้อภิเษกสมรสด้วย

พระฤๅษีจึงชวนพระราม พระลักษมณ์ เข้าเมืองมิลิตา ขณะที่เดินชมเมืองจนกระทั่งมาถึงบริเวณปราสาทของนางสีดา นางยืนอยู่ที่หน้าต่าง บังเอิญมองลงมาสบตากับพระราม ต่างตกตะลึงบังเกิดความรักซึ่งกันและกันในวันนั้น

กษัตริย์ทั้งหลายออกแรงยกธนู โมลิเงินล้านแรงก็ยกไม่ขึ้น พระรามให้พระลักษมณ์ไปยกก่อน พระลักษมณ์ทำหิยกไม่ได้ จึงพระรามก็รู้เดาใจ ถึงคราพระรามยกบ้าง เพียงใช้มือช่วยยกธนูก็ขึ้นมาได้อย่างง่ายดาย

วันเวลาผ่านไป ท้าวทศรถมีพระชนม์หกหมื่นปี ต้องการทำพิธีราชาภิเษกให้พระรามเป็นกษัตริย์แทน นางกัจจิมดาวใจเสียใจเจ็บพระรามเมื่อครั้งยังเด็ก พระรามเคยยิงกระสุนใส่หลังค่อมของนาง จนรู้อีกอบอายนางกำนัลและมหาดเล็กที่พากันหัวเราะ จึงยุให้นางไภยเกษิ ขอเมืองให้พระพรตขึ้นครอง ให้พระรามเดินป่าสี่สิบปี เพราะนางไภยเกษิมีความดี เคยใช้มือค้ำเพลาธนูที่หัก จนทำให้ท้าวทศรถบรรชณะพญักษ์ปทุคพันธ์ จึงสัญญาว่านางขออะไรก็จะให้ ดังนั้นเมื่อนางขอเมืองจึงต้องยกให้ พร้อมกับพระรามออกบวชเดินป่า มีพระลักษมณ์ นางสีดาติดตามไปด้วย และให้สุมันต์ตามเสด็จเพื่อดูแล

สุมันต์ค้นคว้ามารายงานท้าวทศรถว่า สามองค์เสด็จหนีไปแล้ว ท้าวทศรถครอมพระทัยจนสิ้นพระชนม์

พระพรต พระสัตรุดเสด็จกลับจากเมืองไภยเกษิ เพื่อมาร่วมสมโภชพระรามขึ้นครองราชย์ กลับมาพบพระศพของพระบิดาแทน เมื่อพระพรตทราบเรื่องราวทั้งหมด ก็เสียใจและโกรธแค้นพระมารดามาก

เมื่อเชิญพระศพขึ้นตั้งบนพระเมรุที่เปล่งประกายงดงามประดับด้วยจักรมรกต มีโรงแมโหรศพ ทั้งโรงแร โจนหนั่ง ระบายทุกภาษา พระฤๅษีวิศ्वามิตร พระฤๅษีสวามิตร ห้ามนางไภยเกษิ และพระพรตเสาศพ เพราะท้าวทศรถสั่งไว้ก่อนตาย

เมื่อเผาพระศพท้าวทศรถแล้วนำเอาพระอัฐิบรรจุในเจดีย์ จากนั้นพระพรตและพระสัตรุดแต่งกายครองเพศถือบวช เจริญสองชนนีคือนางเกาสุริยากับนางสมุทรเทวีร่วมชบวณคิดตามหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา เพื่ออ่อนนวอนเชิญกลับครองเมือง นางไถยเกษกับกุจิคุ้มมขอนางสมุทรเทวีแอบคิดตามไปด้วย

พบกษัตริย์เป็นนายพรานอยู่กลางป่า กษัตริย์อาสาจะนำขบวนเสด็จตามหาพระราม พระฤๅษีวิศิษฐ์และพระฤๅษีสวามิตรคิดตามไปด้วย เมื่อถึงแม่น้ำสะโคงก็จัดขบวนเรือออกคิดตามเชิญสองชนนีลงเรือ

เมื่อพบพระรามแล้ว ก็แจ้งข่าวทั่วทศรถสิ้นพระชนม์ พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา พระพรต พระสัตรุด ต่างร้องไห้จนสลบไป ครั้นฟื้นขึ้นมา นางไถยเกษจึงแสดงตัวและขอมาต่อพระราม พร้อมกับร่วมอัญเชิญสู่เมืองเพื่อครองราชย์

พระรามยืนยันจะอยู่ป่า พระคำพระบิดานั้นประกาศิต จะรักษาคำพูดของพระองค์ด้วยชีวิต นอกจากนี้พระรามยังมีหน้าที่ต้องปราบหมู่มารยักษ์ทั้งหลายอีกด้วย เมื่อพระรามไม่ยอมเสด็จกลับ พระพรตประกาศว่าจะฆ่าตัวตาย รุกขเทวดาประจำต้นไม้ จึงปรากฏตัวกล่าวว่า “พระรามคือนารายณ์อวตารลงมาเพื่อปราบอธรรม ขอให้พระพรต พระสัตรุดไปรักษาเมืองไว้รอทำ ให้เชิญทุกองค์กลับเมือง”

พระรามจึงมอบรองทำที่ไว้เคียนป่า ให้พระพรต ไว้ต่างศาล่าใจ พระพรตและพระสัตรุดอัญเชิญฉลองพระบาทใต้พานักกลับไปด้วย

ทศกัณฐ์ครองกรุงลงกาด้วยความสงบสุข มีนางมณโฑผู้โสภณเป็นอัครมเหสี มีนางสามก้านัลจำนวนหมื่นหกพันคน ล้วนแน่นน้อยคงงาม

วันหนึ่งทศกัณฐ์ต้องการเสด็จประพาสป่าสักเจ็ดวัน จึงมอบให้ชีวหาหน่องเขยรักษามือเมือง ชิวหาจัดเวรยามอารักขาเมืองทั้งวันทั้งคืน ไม่ได้หลับ ได้นอน จนถึงวันที่เจ็ดอ่อนเพลียมากจึงแลบลั่นคลมเมืองเอาไว้ แล้วหลับไป

ฝ่ายทศกัณฐ์เสด็จกลับจากป่าในยามค่ำ มองไม่เห็นเมืองให้ทหารตะโกนเรียกชีวหาที่ไม่มีเสียงตอบรับ คิดว่าชีวหาถูกฆ่าตาย จึงโกรธมาก ขว้างจักรสุรกันธออกไปตัดลิ้นชีวหาขาดกระเด็นจากร่าง ทำให้ชีวหาถึงแก่ความตาย

นางสามนักษา น้องสาวของทศกัณฐ์เป็นเมียของชีวหา เมื่อทราบว่าชีวหาตายด้วยน้ำมือพี่ชายก็ร้องไห้โศกเศร้าและเข้าไปต่อว่า ทศกัณฐ์เองก็เสียใจ ร้องไห้เสียตายชีวหาผู้เป็นน้องเขยและปลอบโยนนางสามนักษา

ครั้นเสด็จจากงานศพชีวหาแล้ว นางสามนักษาก็ออกเดินท่องป่า เพื่อคลายทุกข์คลายโศก มาพบพระรามก็เกิดหลงรักเข้าไปถวายตัว พระรามปฏิเสธ นางจึงคบคินางสีดา พระลักษมณ์จับนางสามนักษา ตัดหู ตัดจมูก ตัดมือ ตัดเท้าแล้วปล่อยไป

นางลำนกกลับไปที่ห้องทศกัณฐ์ และกล่าวชมความงามของนางสีดา จนทำให้ทศกัณฐ์หลงรัก ออกอุบายให้มารีศแปลงเป็นกวางทองแสนสวยงาม ให้นางสีดาอยากได้ และใช้ให้พระรามตาม ไปจับ เป็นการล่อพระรามออกจากอาศรม และร้องเป็นเสียงพระราม ล่อพระลักษมณ์ออกจากอาศรมอีกองค์

ทศกัณฐ์ได้โอกาสแปลงเป็นฤาษีสูธรรม เคลี้ยกล่อมให้นางสีดาไปเป็นมเหสีทศกัณฐ์ เมื่อเห็นว่าไม่สำเร็จ จึงกลายเป็นร่างเดิม อุ้มนางสีดาขึ้นรถทรงหะกลีบลงกา

พญานกสดาญเป็นสหายรักกับท้าวทศรถ คิดถึงพระราม พระลักษมณ์ และนางสีดา จึงเดินทางไปเยี่ยม ระหว่างทางพบทศกัณฐ์ลักนางสีดา จึงเข้าขัดขวางต่อสู้กับทศกัณฐ์ จนอาวุธหลุดทั้งยี่สิบมือ พญานกกล่าวเยาะเย้ยทศกัณฐ์ว่ามีสิบหน้า มียี่สิบมือ มีอาวุธเป็นท่าฝนก็ทำอะไรคนไม่ได้ กล่าวแต่พระนารายณ์และแหวนแก้วโมถิของพระอิศวรที่ติดนี้นางสีดาเท่านั้น

ทศกัณฐ์จึงถอดแหวนจากนี้นางสีดา ขว้างใส่พญานกสดาญ จนทำให้บาดเจ็บสาหัส พญานกสดาญคาบได้แหวนนางสีดา แล้ววิ่งหลบจากท้องฟ้า พระราม พระลักษมณ์ออกตามหานางสีดา พบพญานกสดาญปีกหักคาบแหวนนางสีดา พญานกสดาญววยแหวนให้พระรามพร้อมเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมด แล้วก็สิ้นใจตาย

หนุมานเป็นพญาวานร ลูกของพระพายและนางสวาหะ ออกจากการจำศีลก็เที่ยวไปในป่า พบเห็นพระรามนอนหนุนคักพระลักษมณ์ พักผ่อนอยู่กลางป่า เห็นองค์นั่งดิ้นดิ้นผิวพรรณเกลี้ยงเกลี้ยงอ่อนดั่งเอาทองมาทา ส่วนองค์นอนผิวออกสีเขียวสคลไส ทั้งสององค์งามคงทวดา นึกอยากรู้จักและผูกมิตรไปภายในภาคหน้า จึงแปลงร่างเป็นลิงน้อย กระโจนขึ้นคันทวี แกล้งรูคใบหว้าใส่องค์พระลักษมณ์

พระลักษมณ์เห็นลิงน้อยสีขาวน่าเอ็นดูแต่ก็ไล่ไปเพราะเกรงจะทำให้พระรามตื่น เจ้าลิงยิ่งรูคใบหว้าลงมากอีกมากมาย เลยเงือรุมข่มขู่ ลิงน้อยกระโจนมาแย่งธนูไป รูคใบหว้าค้องพระราม พระลักษมณ์โกรธจนตัวสั่น จึงปลุกพระรามคืน

พระลักษมณ์เล่าความเรื่องลิงน้อยให้ฟัง พระรามมองดูลิงน้อย ก็เกิดความเอ็นดูมากมาย เห็นมีกุนฑล (ค้างหู) ขนเพชร เขี้ยวแก้ว บอกลักษณะว่าไม่ใช่ลิงน้อยธรรมดา แต่พระลักษมณ์มองไม่เห็นอะไรเลย หนุมานรู้ทันที่ว่าเป็นพระนารายณ์อวตารลงมา จึงกลายร่างเป็นหนุมานแสดงตน มอบธนูคืนพระลักษมณ์ และถวายคนเพื่อรับใช้พระราม

สุกรีพทูลให้พระรามคั้งทัพคอยที่เขาคันทมาพนั แล้วใช้ให้นายทหารวานรผู้มีฝีมือคือ หนุมาน ชมพูปาน และองคค ล้วงหน้าไปก่อนเพื่อดูลาดเลาและตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของป่าเขา หนทางไปสู่ลงกา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นพระรามจึงมอบแหวนกับสไบของนางสีดาให้หนุมาน ไปสืบข่าวนางสีดาและแสดงคนต่อนาง บอกนางให้รู้ว่าพระรามกำลังตามมา หนุมานทูลว่า หลักฐานเพียงเท่านี้ไม่เพียงพอ เพราะอาจเป็นของตกกลางป่าก็ได้ พระรามจึงบอกความหลังที่รู้จักกันอยู่สององค์คือพระรามสวคานางสีดา เมื่อครั้งไปยกศรที่กรุงมิลิลาที่ช่องประตูปราสาทและค้างก็หลงรักกันในทันใด

หนุมาน องคต และชมพูพาน สืบทางไปกรุงลงกาเพื่อค้นหานางสีดา พระรามมอบแหวนแก้ว โมลกับสไบนางสีดาให้หนุมานถือไปแสดงคนต่อนาง

ระหว่างการเดินทาง พยัคฆ์ปักหลักัน ที่ถูกพระอิศวรสาปให้เฝ้าสะพานคาคะยัคฆ์ปักหลักันให้ เมื่อองคตลอบหลังก็พันคำสาปคืนร่างเป็นเทวดา ต่อมาพบนางบุษมาลี ถูกพระอิศวรสาปให้มาอยู่ปราสาทแห่งนี้ เมื่อนางรู้ว่าเป็นทหารพระราม นางก็ชี้ทางให้ หนุมานได้นางเป็นเมียและโยนนางขึ้นฟ้าแก้คำสาปกลับคืนสวรรค์

พบนางสุวรรณมาลี ที่พระอิศวรใช้ให้มารอสามทหารเพื่อบอกทางไปลงกา นางบอกให้ยกพลข้ามน้ำไปพบพระขฤิถฤิษี จากนั้นพระฤิษีจะเป็นผู้นำทางเอง หนุมานจึงนิมิตกายใหญ่ ใช้หางพาดเป็นสะพานให้พลวานรเดินข้ามแม่น้ำไปพบพระฤิษี

เมื่อหนุมานมาถึงกรุงลงกา ก็ต้องต่อสู้กับเสือเมือง ซึ่งเป็นยักษ์รักษาเมืองลงกา มีสี่หน้าแปดมือ ลอยอยู่บนท้องฟ้า มือหนึ่งถือจักร มือสองถือดาบ มือสามถือตรี มือสี่ถือคทา หนุมานใช้ตรีตัดศีรษะเสือเมืองตาย เวลานั้นพลรบคำพอดี

จากนั้นหนุมานแปลงกายเป็นยักษ์เดินปะปนไปกับหมู่มาร สะกดคนทั้งเมืองให้หลับไหล แล้วคืนร่างเดิมเที่ยวเดินหานางสีดา ปราสาทที่หนึ่งพบพิภกถิอกระดานชนวนหลับไหลอยู่ ปราสาทที่สองพบกุมภกรรณ ปราสาทที่สามพบอินทรีจิต ปราสาทที่สี่พบทศกัณฐ์นอนหลับกอดนางมณโฆผู้ใส่กายอยู่ ครั้งแรกหนุมานคิดว่าเป็นนางสีดาก็โกรธมาก เมื่อพิศโฉมดูใกล้ๆจึงรู้ว่าไม่ใช่

หนุมานจึงย้อนกลับไปถามพระนารดฤิษี จึงทราบว่านางสีดาอยู่สวนขวัญ

หนุมานถามไปที่สวนขวัญพบนางสีดากำลังจะผูกคอตาย จึงช่วยไว้และแสดงคนด้วยหลักฐานแหวนกับสไบ แล่นางสีดาก็ยังไม่ไว้ใจ หนุมานจึงเล่าเรื่องครั้งที่นางสีดาแรกสวคากับพระรามก่อนยกมหารนูโมลี นางจึงเชื่อ หนุมานเล่าเรื่องพระรามยกทัพมาช่วย เชิญนางกลับ นางไม่ยอม เพราะตัวเป็นหญิง “จะให้ยักษ์ลักมา ถึงพาไป กระไรได้” คนเขาจะติฉินนินทา

ดังนั้นก่อนออกจากลงกาเพื่อไม่ให้เสียทีที่มา จึงทำลายต้นไม้ในสวนขวัญ ฆ่ายักษ์สหัสกุมารบุตรฝาแฝดของทศกัณฐ์ 1,000 คน ที่รักษาสวน อินทรีจิตลูกรักของทศกัณฐ์ยิงศรนามมารัดตัว หนุมานแก้มแพ้ ถูกนำตัวมาเข้าเฝ้าทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์สั่งให้ประหารชีวิต แต่ทำอะไรหนุมานก็ไม่ตาย หนุมานแก้มแฉะแนะนำให้เผาจึงจะตาย

ทศกัณฐ์หลงกล นำหอกแก้วสุรกายาศีที่เป็นประกายไฟ จุกกายหनुมานที่เต็มไปด้วยฟาง และน้ำมัน เมื่อไฟลุกท่วมตัว หनुมานก็เที่ยววิ่งไปทั่วกรุงลงกา ไฟไหม้เมืองจนหมด หनुมานกระโดดลงน้ำเพื่อดับไฟ เหลือไฟเฉพาะปลายหางที่ดับไม่ได้ ต้องไปพบพระนารายณ์ให้ช่วย พระนารายณ์จึงแนะนำให้เอาน้ำลายตัวเองนั้นแหละดับเสีย

ทศกัณฐ์พานางมณโฑขึ้นบุษบกแก้วและนำบรรดาญาติวงศ์ หนีไฟไปอยู่บนยอดเขาสัตตนาไฟไหม้กรุงลงกาอวตวย ลงกาเป็นเมืองที่เทวดาชั้นพรหมสร้างให้พระอัยกา (ปู่) ของทศกัณฐ์ ซึ่งสวयงามดั่งเมืองพระอินทร์ จึงอัญเชิญฝูงเทวดาให้มาช่วยสร้างเมืองให้ใหม่ งคงามดั่งเดิม

บรรดาเทวดาทั้งหลาย รวมถึงองค์สหสนันย์ คือพระอินทร์ ผู้มีพันตา ก็พากันมาเฝ้าทศกัณฐ์ ด้วยความเกรงกลัว จึงจำยอมสร้างเมืองใหม่ให้ทศกัณฐ์งคงามเทียมเทียบกับเมืองเดิม มีพระอินทร์เป็นผู้คุมการสร้างเมืองนี้

ฝ่ายทศกัณฐ์พาบรรดาแม่และบริวารทั้งหมดกลับสู่กรุงลงกาใหม่

อันว่าบุษบกแก้วนี้เป็นของพระอิศวรที่ยกให้แก่กัปรีนผู้เป็นพี่ชาย ทศกัณฐ์ไปแย่งชิงเอามาจากเขาไกรลาส จึงถูกพระอิศวรพุงงาช่างบ่กอก พร้อมกับสาปให้คาอยู่อย่างนั้น เมื่อคายงาข้างจึงจะหลุด บุษบกนั้นนอกจากจะงคงามแล้ว ยังเป็นบุษบกวิเศษที่ใช้อธิษฐานหาความจริงได้อีกด้วย และเหาะเหินได้

ทศกัณฐ์ฝันร้าย ฝันว่ามีพญาแร้งขนสีขาวบินมาจากทิศตะวันออกมาที่หน้าพระลานวัง ทศกัณฐ์ ตีกับกับแร้งดำที่มาจากทิศตะวันตก แร้งดำปราศยกลายเป็นยักษ์ มีกะล่าน้ำมันย่างมีไส้กะลา วางเหนือมือทศกัณฐ์ มีหญิงนางหนึ่งวิ่งมาจูดไส้กะลา ไฟไหม้คิดมือ พิชร้อนแรงไปทั่วร่าง

พิเภกทำนายฝันว่า กะลาคือกรุงลงกา ไส้กะลาคือทศกัณฐ์ น้ำมันย่างคือญาติวงศ์ทั้งหลาย เพลิงคือนางสีดา หญิงที่วิ่งมาจูดไฟคือนางสำนักรา แร้งเผือกคือพระราม แร้งดำคือทศกัณฐ์ การศึกครั้งนี้ร้ายแรงนักแล้วพิเภกก็ขบหนักร้องให้

ทศกัณฐ์โกรธมากให้พิเภกสะเดาะเคราะห์ แต่พิเภกบอกว่าสะเดาะไม่ได้ ทำร้ายให้กลายเป็นคีได้ทางเดียว คือคืนนางสีดาให้แก่พระราม ทศกัณฐ์โกรธพิเภกมากถึงขนาดตัดที่ตัดน้อง ธิบเมยคือนางศรีราชาไปเป็นทาสรบใช้นางสีดา ธิบสมบัติทั้งหมดแล้วขับไล่ออกไปจากเมือง

พิเภกแสนรันทดเศร้าใจที่ต้องจากเมืองไปครั้งนี้ เมื่อคืนฝันเมืองมาจึงพิเคราะห์ดูดวงตนเอง เห็นว่าชะตาแก่จากถิ่นฐานไม่ถึงกับชะตาขาด มีผู้อุปถัมภ์สำคัญอยู่ที่ทิศตะวันออก จึงเหาะข้ามมหาสมุทร มุ่งไปยังเขาคันธมาถา

นิลเอกนายทหารวานรจับพิเภกไว้ พิเภกอ่อนวอนขอให้ช่วยนำเข้าพบพระราม พระราม อนุญาตให้นิลเอกพาพิเภกเข้าพบ พิเภกเล่าความทั้งหมดให้ฟังพร้อมกับตั้งสัตย์สาบานตัวเข้า สวามิภักดิ์ต่อพระราม

จากนั้นพิเภกและสุครีพ ตั้งสัตย์สาบานคน ท่ามกลางเหล่าทหารทั้งหลาย จะเป็นสหาย รักษาร่วมชีวิตตลอดไป

ทศกัณฐ์ออกอุบายสลายกองทัพพระราม โดยให้นางเบญจกายลูกสาวพิเภกแปลงเป็นศพนาง สีดาลอยน้ำไปยังที่ตั้งกองทัพพระราม นางเบญจกายจำต้องทำตามเพราะเกรงกลัว นางจึงลักลอบเข้า เฝ้านางสีดา แอบพิศโฉมตลอดคิ้ว นางเบญจกายแปลงเป็นสีดาเข้าเฝ้าทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ลุ่มหลงอุ้ม นางขึ้นใส่ตักสำคัญว่าเป็นนางสีดา นางจึงเลื่อนตัวลงจากตัก กลายร่างเป็นเบญจกายพร้อมทูลลา

พระรามลงมาตรวจน้ำ พบศพนางสีดาลอยมา จึงเรียกพระลักษมณ์มาเฝ้า ทั้งสององค์โสภาค อารุจนสลบไป เหล่าทหารวานรก็พากันร้องไห้คร่ำครวญ จนทั้งสององค์ฟื้น หนุมานให้ข้อคิด ว่าไม่นำไซ้ศพนางสีดา น่าจะเป็นยักษ์แปลงมาเพราะคนตายต้องเน่าเปื่อย ศพตายย่อมไม่ลอยทวนน้ำ จากลงกามายังพลิกปลาร้างน้ำพุ ขอนำศพเผาไฟพิสูจน์ พระรามเห็นตามด้วยจึงอนุญาต

นางเบญจกายร้อนกาย จึงคืนร่างเป็นยักษ์เหาะหนี หนุมานจับตัวมาได้ เอาไปทรมานจน นางสารภาพเรื่องราวทั้งหมด สุครีพให้พิเภกตัดสินความ แม้จะรักลูกปานดวงใจ พิเภกก็ขอให้ตัด คอเดียวกับประจัน พระรามเห็นความซื่อตรงยุติธรรมของพิเภก ให้มีมณฑา ปล่อยนางเบญจกาย พร้อมกับให้หนุมาน ไปส่งเมือง

หนุมานก็อุ้มพานางเบญจกายเหาะไป พร้อมกับเกี่ยวพาราดีจนได้นางเป็นเมีย ซึ่งต่อมา นาง ให้กำเนิดลูกชายกึ่งยักษ์กึ่งลิงชื่ออสูรพิศ

ทศกัณฐ์เมื่อทราบข่าวพระรามจองถนน จึงเรียกนางสุพรรณมัจฉาพระธิดามีแม่เป็นปลาเข้า เฝ้า บัญชาให้เกณฑ์ฝูงปลาขนหินออก นางสนองพระบัญชา

ทั้งสุครีพและหนุมานสังเกตเห็นว่าหินที่ถมจองถนนเอนบางหายไปเป็นที่ผิผดงกต จึงให้ หนุมานลงไปดูใต้ทะเล เห็นฝูงปลากำลังขนหินออกจึงเข้าไปพาดฟันหมู่ปลา แลเห็นนางสุพรรณ มัจฉา จึงเร่งรีบจับตัวมาได้ ด้วยความที่นางกลัวจนตัวสั่น จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟังพร้อมกับขอ ชีวิต

หนุมานได้ฟังเสียงอันไพเราะ ได้มองเห็นใบหน้าทั้งงดงาม ผิวพรรณผุดผาดก็หลงรัก และได้ นางเป็นเมีย พร้อมกับขอให้นางสั่งฝูงปลาขนหินกลับคืนที่เดิม นางก็ทำตามคำขอร้อง และต่อ มา นางก็ตั้งครุฑ

ด้วยความกลัวอาญาที่จะเกิดขึ้นจากทศกัณฐ์ นางจึงสารถอบบุตรออกมาที่ชายหาด เป็น ไอรสผิวขาวบริสุทธิ์ ความเป็นลิงแต่มีหางเป็นปลา ให้ชื่อว่า มัจฉานู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระอินทร์หรือท้าวสหสนันย์ ใช้คาถาพิฆ์ส่องมายัง โลกมนุษย์ก็เห็นกองทัพพระรามเตรียมพล เพื่อเดินทางไปปราบทศกัณฐ์ เห็นพระรามต้องเดินด้วยพระบาทไม่มีรถทรงแต่อย่างใด

จึงสั่งมาตุลีนำรถม้าแก้วเวไชยันต์เทียบกับม้าที่แก่วัวล่าเหาะลงมามอบให้พระราม พร้อมกับมาตุลีเป็นสารตีประจำรถม้ารับใช้ไปจนกว่าจะเสร็จศึกสงคราม พระรามยินดีเป็นอย่างนัก

พระราม พระลักษมณ์ขึ้นรถทรงเวไชยันต์ แล้วเคลื่อนขบวนทัพผ่านถนนที่ของเสร็จ ผู้เชิงเขามรกค โยนให้ประคนธรรพ์และหนุมาณล่วงหน้าไปตรวจชัยภูมิก่อน เพื่อตั้งทัพอีกครั้งที่นี้

พระรามใช้ให้องคคไปเป็นทูตสื่อสาร องคคคือลูกของนางมณโฆกับพระยาพาลี ที่ชายสุครีพที่เสียชีวิตไปแล้ว เมื่อองคคไปถึงประตูเมืองก็ตะโกนให้ยักษ์เฝ้าประตูมาเปิดประตู พร้อมกับนิมิตกายใหญ่โตบดบังพระอาทิตย์ ทำให้กรุงลงกามืดมน ยักษ์ประตูเมืองไปทูลเรื่องราวกับทศกัณฐ์ ครั้นจะเปิดประตูให้ก็อับอาย เพราะเป็นลูกนางมณโฆมเหสีของคนนั่นเอง จึงให้นางมณโฆมาจัดการ

นางมณโฆรู้ว่าองคคมาลึกลับอกคอกใจ จัดสาวสรรคัก้านัดในที่สวยงามแรมซ้อย เอาขนมนมเนยออกมาต้อนรับ แต่ไม่เปิดประตูเมือง องคคไล่ตะเพิดนางก้านัดทั้งหลาย โกรธมากที่ไม่ยอมเปิดประตูเมืองเสียก็จึงตีประตูด้วยเท้าซ้ายจนพัง

เมื่อบุกเข้าห้องพระ โรงก็ขดหางเป็นวงต่างตั้งนั่ง สูงเสมอทศกัณฐ์ ไม่ยอมไหว แล้วอ่านสารจากพระราม ทศกัณฐ์ โกรธมาก ตั้งให้เสนาียักษ์จับองคคมาเสีย แต่กัณฐ์ก็ถูกองคคฆ่าตายหมดทั้งสิ้น

ทศกัณฐ์เริ่มทำศึกด้วยการนำจักรแก้วพิชัยโมลีขึ้นปัก ทำให้ห้องฟ้าด้านพระรามมืดมน มองไม่เห็นฝ่ายทศกัณฐ์ ข้างทศกัณฐ์มองเห็นฝ่ายพระรามตลอด พิเภกจึงทูลอธิบายให้พระรามฟัง และบอกว่าฉัตรนี้เป็นของท้าวธาดาพรหม ผู้เป็นทวดปู่ได้มาตั้งแต่ตั้งกรุงลงกา ขอให้ไปทำลายฉัตรเสีย

สุครีพขันอาสาไปหักฉัตร นิมิตร่างใหญ่โตเท่าภูเขา เพื่อไม่ให้ข้าศึกมองเห็นจะได้ไม่เสียการณที่ตั้งใจเพียงหักฉัตร เมื่อถึงฉัตรแก้วก็คลายเวทมนตร์ปรากฏตัวขึ้นเข้าหักฉัตร บรวิวารทศกัณฐ์ตกใจหนักนหมด คงเหลือทศกัณฐ์ต่อสู้กับสุครีพ อย่างละล้าละดัง เพราะระวังเหล่ามเหสีและสาวก้านัดทั้งหลาย

สุครีพเอาเท้าขวาว้ามงกุฏของทศกัณฐ์กลับมาถวายพระรามได้

พระรามฝันร้าย พิเภกทำนายฝันว่าราหูทับตักัน จะมีภัยในยามค่ำคืน พอรุ่งสว่างเคราะห์ก็จะหายไป หนุมาณจึงอาสาดูแลกองทัพไม่ให้ยักษ์เข้ามาได้

หนุมานนิมิตกายใหญ่เท่าภูเขา เอาหางขดเป็นปราคารถล้อมกองทัพ อ้าปากเป็นประตู อมพลับพลาพระราม เอาลิ้นเป็นบานประตูเปิดปิด ให้พิเภกกับพระลักษมณ์เฝ้าพระราม สุครีพเป็นนายประตู

ไมยราพได้รับคำสั่งจากทศกัณฐ์ให้ลักพาพระราม แต่หาพลับพลาไม่เจอ จึงแปลงเป็นลิงน้อยปะปนเหล่าทหาร และได้รู้ว่าหนุมานอมพลับพลาไว้ พร้อมกันนั้นก็สืบความได้อีกว่าหากพันราศรีกาลพระรามก็จะพ้นเคราะห์

ไมยราพจึงเอากลองปี่พาทย์ไปวัดแก้วงบนยอดเขาเป็นประกาย ทหารนึกว่าดาวประกายพุกฤษ์อันหมายถึงราศรีพันไป เคราะห์ก็ก็จะพ้นไปเช่นกัน จึงพากันเลิกเฝ้ายามและเตรียมตัวนอน ไมยราพจึงร้ายเวทสะกดให้หลับเป่าไปที่พิเภก พระลักษมณ์ และสุครีพ พากันหลับไหลกันทั้งกองทัพ จึงยอมเข้าปากหนุมานอุ้มพระรามไปได้ นำไปขังไว้ยังเมืองบาดาล

เมื่อไมยราพถูกฆ่าตาย ทศกัณฐ์ก็ให้ตามกุมภกรรณผู้เป็นน้องชายออกรบ กุมภกรรณขอให้คืนนางสีดา ทศกัณฐ์โกรธมาก กุมภกรรณตกใจกลัวลนลาน จึงจำต้องออกศึก พระรามให้พิเภกมาห้ามไว้ เพราะเป็นยักษ์คืออยู่ในศีลในสัตย์ไม่เคยเบียดเบียนใคร แต่กุมภกรรณไม่ยอม ต้องทำหน้าที่ผู้เป็นน้องและให้ปริศนาไปยังพระรามว่า

“คือชื่อโศคนางค์โศคนางค์
“ชื่อชื่อโศคนางค์โศคนางค์” “ข้างงารีทรชน”

พระรามให้องคคมาล้วงความหมายของปริศนา อดคิดมั่ววนทางต่างที่นั่งสูงเสมอกับกุมภกรรณที่อยู่บนรถทรง เสร็จจากความอย่างอ่อนหวาน จนรู้ว่า “ข้างงารี คือทศกัณฐ์ ชื่อโศคนางค์คือพระราม นางสีดาชื่อองคคมาล นักขา ส่วนทรชนคนชั่วก็คือพิเภกนั่นเอง”

พิเภกให้พระรามส่งสุครีพออกรบ สุครีพถูกกุมภกรรณตีด้วยคทาแล้วจับเอาตัวไปได้ หนุมานตามไปช่วยทันที่หน้าประตูเมือง ทั้งสุครีพและหนุมานรุมกันก็คงมุก หูแหงงวันสิ้นดี ตามตัวบอบช้ำ จนกุมภกรรณชมชานกลับไปเฝ้าทศกัณฐ์

กุมภกรรณไปเฝ้าพระพรหมผู้มีสี่หน้าแปดมือ เพื่อขอหอกโมกขศักดิ์ ซึ่งบัดนี้ขึ้นสนิม พระพรหมจึงสงสัยว่าน่าจะมีอะไรไม่ได้อยู่ในใจกุมภกรรณ กุมภกรรณแถลงว่าตนจำเป็นต้องทำศึกสนองคุณที่ ทั้งๆที่ทศกัณฐ์นั้นทำไม่ถูกต้องของคลองธรรม

กุมภกรรณใช้ให้ฤทธิกาสูรจัดการตั้งโรงพิธีลับหอกโมกขศักดิ์ขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำ เซึ่งเขาพระสุเมรุ จัดกองกำลังทั้งขวา ซ้ายและหลังอย่างแข็งขัน ป้องกันการรบกวน

พระรามเห็นกุมภกรรณหายไป ก็ตรัสถามพิเภก พิเภกจึงบอกว่ากุมภกรรณกำลังทำพิธีลับหอกโมกขศักดิ์ ถ้าลับได้ทั้งสี่คมก็จะไม่มีใครต้านได้ แต่เพราะกุมภกรรณเป็นคนสะอะอาดมาก คง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั่นจึงควรให้หนุมานและองคตแปลงกายเป็นหมาเนา และอีกาจิกหมาเนาลอยไปหน้าโรงพิธีเพื่อ
ทำลายพิธีดังกล่าว

พอกุมภกรรณเห็นหมาเนาลอยน้ำมา ก็คลืนเหียนอาเจียน ยกเลิกพิธีแต่กลางคืน

กุมภกรรณยกทัพมาพร้อมกับอาวุธคือหอกโมกขศักดิ์ พิเภกจึงทูลพระรามว่าเหล่านายทหาร
วานรมีอาจค์อกรได้ ควรให้พระลักษมณ์เป็นผู้นำทัพ

กองทัพทั้งสองฝ่ายประจัญบานกัน สุรเสนสู้กับศรีพลัม สุรگانส์สู้กับพิทกาวิ นิลขันสู้กับ
ฤทธิกาสูร ฝ่ายทหารถึงฆ่านายทหารยักษ์ตายหมดทั้งสามคน ทำให้กุมภกรรณโกรธแค้นมาก

พระลักษมณ์พาเศียรใส่กุมภกรรณจนชวนทรุดเจ็บจนต้องร้ายเวทมนตร์เป่าลงกายจึงหายได้
แล้วพุ่งหอกโมกขศักดิ์ต้องพระลักษมณ์ล้มลงและหมดสติ

สุครีพตกใจแทบสิ้นสติ หนุมานไล่ฆ่าทหารยักษ์ตายกลาดเกลื่อน องคตตามต่อตีกุมภ
กรรณ และหนุมานมาสมทบที่หลัง กุมภกรรณหนีเข้ากรุงลงกาไปได้ สุครีพพยายามถอนหอกแต่
หอกไม่เขยื้อน จึงให้นิลนนท์ไปบอกพระราม

พระรามพยายามดึงหอกโมกขศักดิ์แต่ก็ไม่เขยื้อน จึงโสกเศร้าร้องไห้กันทั้งกองทัพ
พิเภกจึงกราบทูลว่าพระลักษมณ์ยังไม่ตาย จนกว่าต้องแสงตะวัน ขอให้หนุมานไปห้ามรถพระ
อาทิตย์ แล้วรีบไปเอายาสังกรณีกับตรีชวาที่ภูเขาสรรพพาศกับน้ำจากแม่น้ำปัญจมหานที ก็สามารถ
แก้ได้และหอกจะหลุดไป

พระรามมอบให้หนุมานไปห้ามรถพระอาทิตย์ พร้อมทั้งเก็บยาสังกรณีตรีชวา และไปเอา
น้ำปัญจมหานทีที่มีอยู่ในกรุงอยุธยา

หนุมานไปขอให้พระอาทิตย์หยุด แต่พระอาทิตย์หยุดไม่ได้เพราะเป็นจักรราศรี แต่จะ
หลบรถเข้ากลีบเมฆ เพื่อไม่ให้แสงอาทิตย์ต้องหอกโมกขศักดิ์

หนุมานไปยังเขาสรรพพาศ ร้องเรียกสังกรณีกับตรีชวา มีเสียงขานรับบนยอดเขาบ้าง ดิน
เขาบ้าง หนุมานจึงนิมิตกายใหญ่โต ใช้หางโอบรอบขุนเขา ค่อยๆ ได้ป้ายจับตามเสียงร้องจนถึงยอด
เขา ก็เก็บเอาสังกรณีและตรีชวาได้

หนุมานไปเข้าเฝ้าพระพรตและพระสัครุฑ ขอน้ำจากปัญจมหานที และเล่าเรื่องราวทั้งหมด
ให้ฟัง พระพรต พระสัครุฑฝากบอกพระรามว่า อยู่เฝ้าเมืองเหมือนนอนอยู่บนกองไฟ ออกไป
ช่วยปราบยักษ์ก็เกรงจะขัดคำบัญชาของพระราม แล้วมอบขวดใส่น้ำปัญจมหานทีให้

พิเภกนำน้ำปัญจมหานที สังกรณีและตรีชวา อย่างละเท่าๆกัน มาบดรวมกัน ป้ายยาแล้ว
เป่ามนตร์ไปที่แผล หอกโมกขศักดิ์ก็หลุดออกมา แผลหายอย่างไม่มีร่องรอย แล้วพระลักษมณ์ก็
ฟื้นคืนสติ พระรามยินดีเป็นอย่างยิ่งนัก

เมื่อเห็นพระลักษณะกลับฟื้นคืนชีพ กุมภกรรณจึงวางแผนใหม่ นิमितกายใหญ่นอนขวางกั้นน้ำ ไม่ให้ไหลไปยังเขามรกคอันเป็นที่ตั้งทัพของพระรามนานเจ็ดวันเจ็ดคืน กองทัพพระรามขาดน้ำก็จะตายกันหมดสิ้น มอบให้นางกำนัลค้นธมาลีกับอีกสี่นางคนสนิท คอยเก็บดอกไม้เอาไปบูชาทุกวัน

เมื่อน้ำแห้งของตนถึงดินดอน กองทัพวานรเดือดร้อน พิเภกทูลพระรามให้ส่งหนุมานไปทำลายพิธี แต่สถานที่ทำพิธีอยู่ที่ไหนก็สุครึ้น ต้องให้หนุมานไปสืบเสาะกับสนมในวัง หนุมานแปลงร่างเป็นนกอินทรีบินไปยังวังของกุมภกรรณ แล้วแปลงร่างเป็นนางกำนัลสืบจนรู้ว่า มีเพียงนางคันธมาลีกับนางกำนัลเพียงสี่คนเท่านั้นที่รู้ เพราะต้องเก็บดอกไม้ไปบูชาพิธีกรรมทุกวัน

หนุมานแปลงร่างเป็นนกอินทรีอีกครั้ง บินวนเวียนอยู่เหนืออุทยานเห็นนางคันธมาลี จึงโฉบนางขึ้นมารวดเร็วปานลมกรด แล้วขี้นางเสียด จากนั้นแปลงร่างเป็นนางคันธมาลีลงไปอยู่กับหมู่ นางกำนัลทั้งสี่ที่เกี่ยวข้องเก็บดอกไม้

หนุมานในรูปร่างคันธมาลีตามนางทั้งสี่ ไปตามริมฝั่งจนถึงที่ตนน้ำก็กลายร่างเป็นหนุมาน คำนั่งลงไปชักศรเพชรอาวุธประจำตัวต่อสู้กับกุมภกรรณที่ไม่อาจนอนอยู่ได้ กุมภกรรณใช้ศทาประจำตัวแต่สู้ไม่ได้เห็นหนีเข้ากรุงลงกา เผ่าศกัณฐ์และกุมภกรรณออกรบครั้งสุดท้ายก็ถูกพระรามฆาต

พิเภกทูลพระรามว่า บัดนี้อินทรีคิดไปซ่อนตัวในโพรงไม้ไร้นั้น ทำพิธีบูชาครุฑบาตอยู่ เขาอากาศ ขณะนี้มากำลังพากันมาช่วยคลายพิษใส่ศร หากครบเจ็ดวัน ศระงพิษร้ายแรง สามารถเอาชนะได้ทั้งสามโลก คือ โลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกบาดาล เพิ่งบูชาไปได้สามวัน ทศกัณฐ์จึงให้มังกรกัณฐ์มาขัดศทาทัพ การทำลายพิธี เฉพาะต้องเป็นหมีกัดคันไร้นั้นเท่านั้น

ขามพูวราชจึงขออาสาไปทำลายพิธี พอไปถึงยอดเขาอากาศก็ร้ายเวทมนตร์วิद्या กลายร่างเป็นหมี่ใหญ่ กระโจนขึ้นคันไร้นั้นหักสะบั้นลงมา ท้องฟ้าก็มืดด้วยควัน เหล่านาคพากันตกใจนึกว่าครุฑมา จึงพากันเลื้อยหนีเข้าแรกแทรกดินหายไ้หมด

อินทรีคิดโกรธมาก ตามคิดหมี่หมายเข่นฆ่า ขามพูวราชสิ้นร่างเป็นลิงแล้วเหาะหนีไป พระรามเดินทางมาสนามรบในยามค่ำคืน แสงจันทร์กระจ่างฟ้า ท้องฟ้าระยิบด้วยดวงดาวมองเห็นทหารวานรต้องศรครุฑมัดคดถึงเกลื่อนกลาด เห็นองค์พระลักษณะผู้กษัตริย์ตั้งแต่ปลายเท้าจนถึงทรวงอก พระรามทรงลวยลวดกระซางนาอย่างไรก็ไม่เขี่ยอน จึงโศกเศร้าเสียใจ ร้องไห้จนสลบซบไป

ฝ่ายสุครีพกับพิเภกตกใจเร่าร้อนแสนทุกข์แสนทเวสใจ ช่วยกันนำน้ำมาลูบไล้จนพระรามตื่น พระรามจึงถามพิเภกถึงวิธีแก้ พิเภกจึงทูลตอบไปว่าพระลักษณะและเหล่าทหารยังไม่ตาย ขอให้พระรามแผลงศรพลาญวาดไปหาพญาสุบรรณราชซึ่งเป็นพญาครุฑให้มาช่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระรามจึงแผลงศรเสียงดังสนั่นลั่นฟ้า พญาสุบรรณราชก็รู้ว่า พระรามเรียกให้มาช่วย จึงบินลงมา เมื่อนาคเห็นพญาครุฑก็คลายการรัดลง และเลื้อยแทรกแผ่นดินหนีไป พระลักษมณ์และเหล่าวานรก็ฟื้น

อินทรชิตได้ของสามสิ่งจากพระพรหมเมื่อแรกเกิด คือ สรนาคบาศ สรพรหมาศตร์ และเวทมนตร์กุมภนิยา

คราวนี้อินทรชิตจึงตั้งโรงพิธีหุบสรพรหมาศตร์สามวันได้คั่นกร่าง ริมแม่น้ำสีทันดร ที่ภูเขาคุณธร ทศกัณฐ์ให้กำปั่นยอศทหารของคนออกรบขัดดาทัพ หนุมานฆ่ากำปั่นตาย ทศกัณฐ์เสียใจใช้ให้ไวกาสูรมาบอกอินทรชิต ซึ่งกลายเป็นการทำลายพิธี เพราะห้ามพูดเรื่องตายในขณะที่ทำพิธี

อินทรชิตจึงเลิกพิธีหุบสร ออกศึกแทนด้วยการแปลงร่างเป็นพระอินทร์ ให้การุณราชแปลงเป็นช้างเอราวัณ กองทัพทหารแปลงเป็นนางอัปสรสวรรค์ ฟ้อนรำทำเพลง

ลักษณะของช้างเอราวัณคือ มีเศียร 33 เศียร แต่ละเศียรมี 7 งา งาแต่ละอันมีสระบัว 7 สระ สระแต่ละสระมีดอกบัว 7 กอ กอแต่ละกอมีดอกบัวบาน 7 ดอก ดอกแต่ละดอกมี 7 กลีบ กลีบแต่ละกลีบมีเทพธิดา 7 องค์ แต่ละองค์มีบริวาร 7 นาง

กองทัพพระอินทร์แปลงงดงามมาก ทำให้พระลักษมณ์งงงวย อินทรชิตจึงแผลงสรพรหมาศตร์ต้องตัวพระลักษมณ์และเหล่านายทหาร พระลักษมณ์และพลทหารวานรสิ้นสติสลบไป เหลือหนุมานกระโดดหักคอช้างเอราวัณ ถูกอินทรชิตตีด้วยค้ำศรกระเด็นสลบไปเช่นกัน พระรามคอดพระลักษมณ์ร้องไห้สลบไป

ทศกัณฐ์ให้นางศรีราชาพานางสีดามาดูศพพระราม พระลักษมณ์ในสนามรบ จะได้ตัดใจนางสีดาจึงเสียดงุบบอกและรู้ว่าพระรามพระลักษมณ์ยังไม่ตาย

พิเภกเฝ้าลมหเวทมนตร์เข้าปากหนุมานฟื้น พระรามฟื้น ให้นำหนุมานไปยกภูเขาอาวูรมาตั้งไว้ทิศตะวันออก ลมพัดยามาต้องพระลักษมณ์และเหล่าทหารวานรจึงพากันฟื้น

อินทรชิตต้องไปตั้งพิธีกุมภนิยามหาเวทเพื่อให้กลายเป็นกายสิทธิ์ พระลักษมณ์ยกกองทัพเข้าทำลายพิธี ผู้รบกัน อินทรชิตพ่ายแพ้จึงค้ำขึงกายด้วยจักรเมฆสูรเข้าเมือง นางมณฑาเห็นลูกบอบข้ำ เลือดไหลโทรมกายก็เศร้าโศกเสียใจ นึกขึ้นมาได้ว่าเมื่อครั้งที่นางรับใช้พระอูมาเทวีเมหสีพระอิศวรนั้น นางได้รับพรให้น้ำนมในถันเป็นน้ำทิพย์ เมื่อคัมจะช่วยชุบชีวิตได้ นางจึงให้อินทรชิตคูดคัมน้ำนม พลันอินทรชิตก็ฟื้นกายหายเป็นปกติ นางมณฑาไปขอให้ทศกัณฐ์คืนนางสีดาเสีย ทศกัณฐ์ไม่ยอมคืนและยังโมโหนางอย่างมาก

จากนั้นอินทรีซิดก็ลาแม่ ลาพ่อ ลาเมีย เพื่อออกรบครั้งสุดท้าย พระลักษมณ์ยังด้วยศรตัด
คอขาด องคคณำพานแว่นฟ้าที่ขอมมาจากพระพรหมรองศิริยะเอาไว้เพื่อไม่ให้เกิดเป็นไฟบรรลัย
กัลป์ จากนั้นพระรามก็แผลงศรเผาศิริยะนั้นเสีย

เมื่อทศกัณฐ์รู้ว่าอินทรีซิดตายแล้วก็ร้องไห้โศกาลัย เห็นนางมณโฑ นางสุวรรณกันยุมาผู้
เป็นพระชายาของอินทรีซิด พวกนี้ร้องไห้จนหมดสติ ก็เกิดความโกริ้วโกรธนางสีดาจนหมดรัก
ฉวยพระขรรค์มุ่งตรงไปสวนขวัญจะฆ่านางเสีย เปาวนาสุรทัตทานเพราะกลัวกรุงลงกาจะพังพินาศ
เพราะเหตุครั้งนี้ ทศกัณฐ์ได้สติกลับคืนมาลุ่มหลงรักนางสีดาดังเดิม

ทศกัณฐ์เอาศพอินทรีซิด ไปเผายังยอดเขามิลกกาลา จากนั้นก็แต่งทัพออกศึกเป็นครั้งแรก
พระอินทร์จึงให้พระวิษณุกรรมนำรถเวฬุยันต์ มาถวายแก่พระรามเป็นครั้งที่สอง

พระรามเคลื่อนทัพออกมาประจันหน้ากับทศกัณฐ์ แล้วก็ประจัญบานกัน พระรามใช้ศรตี
ทศกัณฐ์ เจ็บปวดจนเวียนตาย ทศกัณฐ์จึงหลับศรยาวเวทมนตร์เป่าลงร่าง อาการเจ็บปวดก็หายไป
เย็นค้ำพอดจึงเลิกทัพกลับลงกา

ทศกัณฐ์เชิญพญามุทพล้มอุราชกรุงปางคาลสหายร่วมคายนมาช่วยรบ ท้าวสหัสเดชะเจ้าเมือง
ปางคาลผู้เป็นที่พญามุทพล้มเป็นท่วงจึงตามมาช่วยรบด้วย

พระลักษมณ์นำพญามุทพล้มตาย พิเภกทูลพระรามว่า ถ้าท้าวสหัสเดชะผู้มีถึงพันหน้ารู้ว่า
น้องตายจะบันดาลโทษและท้าวสหัสเดชะมีคทาซึ่งตนตายซึ่งปลายเป็นเป็นอาวุธที่ร้ายแรง จะรอให้
ท้าวสหัสเดชะยกทัพมาที่อินทราย จึงควรส่งหนุมาน ไปลวงเอาทามาและฆ่าท้าวสหัสเดชะเสีย
หนุมานแปลงเป็นลิงน้อยลัดหน้าท้าวสหัสเดชะ ท้าวสหัสเดชะจึงสั่งให้จับควมา ลิงน้อย
แปลงแกล้งเล่าเรื่อง โกรธเคืองพระรามพระลักษมณ์ และขอติดตามไปช่วยรบ แต่ขออาวุธจาก
ท้าวสหัสเดชะผู้ที่มีอาวุธประจำตัวทั้งสองพันมือมาสักอย่างหนึ่งที่ทรงพลังที่สุด ท้าวสหัสเดชะ
หลงกลจึงเอาคทาให้

หนุมานนิมิตกายสูงใหญ่ค้ำว่าท้าวสหัสเดชะ จากนั้นก็เข้าตะลุมบอนกัน ท้าวสหัสเดชะยิง
ศรสิทธิ์กลายเป็นห่าศรคองกายหนุมาน

หนุมานนิมิตกายเหยียบบอกท้าวสหัสเดชะ แล้วนิมิตหางใหญ่ยาวมัดท้าวสหัสเดชะอย่าง
แน่นหนา พามาให้หมู่วานรเยาะเย้ย ล้อเล่น จากนั้นก็ใช้ศรตัดหัวท้าวสหัสเดชะขาดกระเด็น แล้ว
นำหัวมาถวายพระราม

หลังจากรบพุ่งกันมาช้านาน ทศกัณฐ์ก็นึกถึงท้าวมาถิวราชผู้เป็นพระเจ้าปู่มีวาจาสิทธิ์ จึง
คิดจะเชิญมาและกล่าวร้ายพระรามเพื่อให้โกรธ จะได้ว่าความไปทางร้าย พระรามก็จะต้องภัยพิบัติ
ตามวาจาประกาศิตพระเจ้าปู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทศกัณฐ์จึงให้หนานยวิกและวายุเวกเดินทางไปยังเขายอดฟ้า อัญเชิญท้าวมาลีวราชมาคัดสิน ความ ท้าวมาลีวราชเมื่อรู้ว่าทศกัณฐ์ผู้เป็นหลานมีคดีกับพระรามผู้เป็นหลานท้าวอชบาลสหાયรัก ก็อยากคดีคล้ายคดี จะได้ครบกันไปในภายภาคหน้า

เมื่อมาถึงกรุงลงกาาก็ให้หยุดอยู่แต่ภายนอก และเชิญเหล่าเทพเทวดาและพระอินทร์เข้ามา ร่วมตัดสินความและเป็นพยาน

ทศกัณฐ์จึงต้องเสด็จมาผ่านนอกเมือง หุยกธกแก้วฟ้าด้านซ้ายของพระเจ้าปู่ แล้วเล่าเรื่องราว คนไปเที่ยวป่า พบนางหนึ่งนามว่าสีดา ไม่มีพ่อไม่มีแม่ไม่มีสามี จึงรับมาอยู่ค้ำหนักสวนขวัญ ค่อมามีมนุษย์สองคนชื่อราม ลักษมณ์ คุมทหารลึงจงถนนเข้ามา อ้างว่าเป็นผัวนางสีดา แล้วสู้รบกันมาจนถึงบัดนี้

ท้าวมาลีวราชจึงให้พระวิษณุกรรมไปเชิญพระรามมา พระรามนั่งอยู่ด้านขวาของท้าวมาลีวราช เล่าเรื่องตามจริงตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน จากนั้นให้ไปเชิญนางสีดา พระรามให้หนุมานคุมพลตามไปด้วย นางสีดาที่นั่งด้านหน้าท้าวมาลีวราชเล่าความจริงกับพระรามทุกประการ

ท้าวมาลีวราชจึงตั้งให้ทศกัณฐ์ส่งนางสีดาคืนให้พระราม ทศกัณฐ์ไม่ยอมทำตาม ท้าวมาลีวราชจึงแข่งทศกัณฐ์ให้ตายด้วยอาวุธของพระราม

ทศกัณฐ์แค้นเกล้าทศกัณฐ์ที่คัดสินเข้าข้างพระราม จึงทำพิธีไฟ เอาดินเจ็ดท่ามาผสมกันปั้นเป็นรูปเทวดา แล้วโยนเข้ากองไฟ ทำให้เหล่าเทวดาร้อนคั่งไฟเผา พร้อมกับนั้นก็ทำพิธีลั่นหอกกบิลพิท พระอินทร์จึงเข้าเฝ้าพระอิศวรร้องทุกข์ พระอิศวรส่งเทพบุตรพาสีดามาทำลายพิธีทั้งหมด ทศกัณฐ์เข้าใจว่าพิเภกเป็นคนบอกให้มาทำลายพิธี จึงพุ่งหอกกบิลพิทใส่พิเภก พระลักษมณ์ปีคี่อง หอกจึงต้องพระลักษมณ์แทนและสลบไป พิเภกให้ไปเอายาที่เขาสัตยธิสัตยัญญี เอมุลโคของพระอิศวร เอานินบคจากพญากาลนาถ เอาดูหิน ได้สี่ระยะทศกัณฐ์ที่ใช้หนูนอนต่างหมอน พระลักษมณ์เมื่อได้ยากี่หิน

ทศกัณฐ์แค้นใจมาก นางมณโฑจึงเสนอนหาน้ำทิพย์เรียกพิธีสัตยธิพิ ห้ามมีเรื่องชู้สาวใดๆทั้งนั้น จะทำพิธีไปเจ็ดวันเจ็ดคืน

นางมณโฑให้มโหทรเป็นผู้เอาน้ำทิพย์ไปให้ทศกัณฐ์ที่สนามรบ เมื่อทศกัณฐ์พรมน้ำทิพย์ลงพื้นดิน บรรดาหมู่อภัยที่ตายไปแล้วต่างฟื้นขึ้นมา ออกสู้รบกับพระรามพระลักษมณ์ พระรามยิงศรตายล้อมปีศาจร้ายไว้ แล้วให้หนุมาน นิลนนท์ และชมพูพานไปทำลายพิธีหาน้ำทิพย์

หนุมานแปลงเป็นทศกัณฐ์ พบนางมณโฑจึงบอกให้นางเลิกพิธีเสียเพราะชนะศึกแล้ว และขอร่วมหลับนอนกับนางมณโฑ พิธีหาน้ำทิพย์จึงถูกทำลายลง

ทศกัณฐ์ออกศึกกับพระราม พระรามยิงด้วยศรพรหมาสตร์ ค้าวขาด หัวขาดกระเด็นไป แต่ก็ค่อยกลับคืนมาใหม่ได้เป็นที่น่าอัศจรรย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิเภกจึงทูลพระรามาว่า พระฤๅษีโคบุตรถอดดวงใจออกจากกายทศกัณฐ์ใส่กล่องแก้ว แล้วซ่อนไว้ในหินประกบกันอย่างไร้ร่องรอย พระรามจึงให้หนุมานกับองคคไปนำกล่องดวงใจของทศกัณฐ์มา หนุมานไปครั้งนี้ต้องใช้แผนและกลมายามากมาย จึงขอให้พระรามไว้ใจในเจ็ดวันจะกลับมาเฝ้าพระราม

หนุมานเข้าไปหาพระฤๅษีโคบุตร แดงเรื่องตนเองกับองคคขัดแย้งกับพระราม จึงหนีจากทัพเพื่อมาสาวมิกคិតศกัณฐ์ และเล่าว่าพิเภกบอกพระรามว่าทศกัณฐ์ถอดดวงใจเอาไว้ที่พระฤๅษี ดังนั้นจึงควรนำกล่องดวงใจติดตัวไปด้วยเมื่อเข้าพบทศกัณฐ์ และให้องคคถือกล่องดวงใจไว้นอกเมือง เพราะถ้าใกล้ทศกัณฐ์ ดวงใจจะคืนสู่ร่าง พระฤๅษีทำตาม แล้วหนุมานก็แอบนิมิตกล่องดวงใจอันใหม่ให้องคคถือไว้ แล้วให้องคคเอากล่องจริงไปฝังไว้ที่เนินเขาอัญชันริมฝั่งมหาสมุทร เมื่อใดที่เห็นคนลอยอยู่บนท้องฟ้าเพียงลำพัง ค่อยนำกล่องดวงใจไปถวายพระราม

ทศกัณฐ์เห็นหนุมานมากับพระฤๅษีก็โกรธ พระฤๅษีช่วยกล่อมทศกัณฐ์ให้รับหนุมาน จนทศกัณฐ์คลายใจรับมาเป็นบุตรบุญธรรมแทนที่อินทรชิต ยกสมบัติและนางสุวรรณกันยุมาให้นางมณโฆลค์ค้ำเพราะศึกรบยอมไม่ซื้อตรง รับเข้ามาก็เหมือนเลี้ยงอสรพิษ ไม่มีประโยชน์อันใด มีแค่โทษในระยะยาว

หนุมานขึ้นอาสาทศกัณฐ์ออกศึกสู้รบกับพระลักษมณ์ ให้กองทัพยักษ์รอทำอยู่ข้างหลัง แกล้งรบถ่วงเวลาจนมืดค่ำ แล้วจึงค่อยปากต่อคำกับพระลักษมณ์เพื่อให้เหล่าทหารยักษ์ได้กิน พระลักษมณ์ก็เร็วมาก หนุมานอ้างว่ามีคแล้วจึงเลิกทัพกลับ

หนุมานขอให้ทศกัณฐ์ออกรบด้วยและให้รอ ถ้าเห็นเหาะอยู่บนอากาศแค่เพียงผู้เดียวก็ขอให้เตรียมรับพระรามพระลักษมณ์ได้เลย เมื่อหนุมานเหาะขึ้นท้องฟ้า อดคิดก็เอากล่องดวงใจที่ฝังไว้เหาะมาหาหนุมาน จากนั้นก็พากันเฝ้าพระรามและเอากล่องดวงใจถวาย

จากนั้นก็เหาะกลับมา เอากล่องดวงใจเย็บทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เสียใจมากยกกองทัพกลับเมือง ทศกัณฐ์ตั้งเสียนางมณโฆและนางกาลอัคคิมเหสีรอง บอกว่าออกรบครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายแต่จะขอตายอย่างชาติยศศรีย์ ดังนั้นทศกัณฐ์จึงจำแลงร่างเป็นพระอินทร์งามสง่าจนพระรามคะลึง น้าวศรพรหมาสตร์แต่ไม่อาจยิงได้ หนุมานเตือนพระรามให้ปล่อยศร ศรพรหมาสตร์คือทศกัณฐ์ล้มลงร่างกลับคืนดั้งเดิม

ปากทั้งสิบของทศกัณฐ์พูดกับพิเภก ทั้งต่อว่า ทั้งฝากฝังให้ดูแลบ้านเมือง ดูแลนางมณโฆนางกาลอัคคิ ให้อยู่ในทศพิชราชธรรมและลาตาย ขอให้ทำศพให้สมพระเกียรติ

หนุมานขี้ดวงใจของทศกัณฐ์จนแหลกลาญ แล้วทศกัณฐ์ก็สิ้นใจตาย

นางสีดาเตรียมตัวเข้าเฝ้าพระราม พระอินทร์ส่งนางรัมภากับนางอรุณวดีนำเครื่องอาบน้ำเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ มาถวายและให้ความเสด็จเป็นเพื่อนนางสีดาเข้าเฝ้าพระราม

พอมาถึง ณ ที่พระรามรอท่าอยู่ นางก็ให้สองนางอัปสรลงมาก่อนแล้วจึงตามลงมา พระรามกลัวคนจะคิดินนางสีดา คิ้วว่าไปอยู่ในเขตลางกาเป็นเวลานาน จึงแก้งว่าอยู่สุขสบายที่ในวังของทศกัณฐ์มาหลายปี และยังได้รับสมบัติที่มีค่ามากมาย ขอให้พระองค์ได้ชมบ้าง

นางสีดาเสียใจ เจ็บปวดร้าวกับมีฟ้าผ่าสักแสนครั้ง เจ็บใจยิ่งกว่าตอนที่ทศกัณฐ์ลักพาตัวไป นางจึงขอให้พระรามเชิญเทวดามาเป็นสักขีพยาน นางจะทำการลุยไฟพิสูจน์ทั้งกายและใจ

พระรามแผลงศรจันทวาทิตย์เชิญเหล่าเทวดา และแผลงศรอันเป็นไฟ จุกพินจนลูกแดง นางสีดาดั่งจิตอธิษฐาน สาบานต่อหน้าเทวดาทุกชั้นฟ้า ถ้าแม่นนอกใจพระสวามีแม่เพียงแต่คิด ขอให้พระเพลิงเผาผลาญจนม้วยชีวิต ให้คนรอกเวจี ถ้ามิได้เป็นเช่นนั้น ขออย่าได้ร้อนนบาท

ทุกอย่างก้าวที่นางสีดาลุยบนกองไฟ ความร้อนมิได้แผ้วพานแม่แต่น้อย และยังมีดอกบัวทิพย์ผุดขึ้นมารองรับฝ่าพระบาทอีกด้วย

เมื่อเสร็จศึกเรียบร้อยแล้ว พระรามก็ให้พิเภกครองกรุงลงกา พิเภกจัดการเคลื่อนศพทศกัณฐ์เข้าเมือง จากนั้นก็ได้จัดแต่งมหาเมรุมาศอย่างสมพระเกียรติ แล้วจึงเคลื่อนพระศพที่อยู่ในพระโกศแก้วเป็นขบวนใหญ่ ไปไว้ยังพระเมรุมาศ นางมณโฆและนางกาลอัจคะร้องไห้ตอกชกหัว

ส่วนพิเภกนำดอกไม้ธูปเทียนมาขอสมลาสาพ รู้สึกโศกเศร้าเสียใจ แล้วจึงปลงศพพระเชษฐา จากนั้นก็เชิญพระรามเข้ากรุงลงกา และพักนอนในวังจันทร์อันเป็นวังของทศกัณฐ์

พระรามยกกรุงลงกาให้พิเภกปกครองและยกนางมณโฆ นางศรีชาดาเป็นอัครมเหสี พร้อมกับเปลี่ยนพระนามเป็น ท้าวทศศิริวงศ์ เมื่อพระรามจะจากกรุงลงกาก็ได้มาท้าวอศรรวมสหายทศกัณฐ์ที่เข้าตีกรุงลงกาจนสิ้นชีพ

ท้าวทศศิริวงศ์ขอให้พระรามทำลายถนนที่ของเข้ากรุงลงกาด้วย เพราะขวางทางน้ำไหล พระรามจึงใช้ศรพลายวาตยิงทำลายถนน

พระราม นางสีดา พระลักษมณ์เดินทางกลับกรุงอยุธยา แวะพักที่อาศรมพระฤาษีมวยสิษฐ์ และพระฤาษีสวามิตร เพื่อรอเวลาให้ครบสิบสี่ปีเต็ม พร้อมกับให้หนุมานและกุชั่นเดินทางไปทูลพระพรตและพระศัตรูด

พระพรตกับพระศัตรูดกำลังจะเดินลุยไฟเพื่อมาตัวตายตามที่ให้สัตย์ไว้ หนุมานเข้าทูลพระพรต กุชั่นเข้าทูลพระศัตรูด เมื่อเข้าใจกันแล้ว สามพระชนนีและสองพระอนุชา ก็จัดขบวนออกไปรับพระราม นางสีดา และพระลักษมณ์

นางไภยเกศเข้ามาขอรับโทษที่เห็นผิดเป็นชอบ ทั้งนี้คงจะมีเทวดาเข้าคลอใจกลั่นแกล้งนางแม่ พระรามจึงบอกว่า การเดินป่าครั้งนี้ไม่ได้เหนื่อยเลย เพราะเหล่าเทวดาต้องการให้มาปราบอสูรร้าย ถ้าครองกรุงลงกาที่จะไม่ได้เช่นฆ่าเหล่ายักษ์

จากนั้นทั้งแปดกษัตริย์ลาพระฤๅษีทั้งสอง แล้วขบวนรถทรงอันงดงามก็เดินทางผ่านป่าเข้าเมืองอูรุธยา

หลังจากอุปภิเษกพระรามขึ้นครองกรุงอูรุธยาแล้ว พระรามก็ปูนบำเหน็จรางวัลให้เหล่าทหารวานรอย่างถ้วนหน้า พร้อมกับแบ่งกรุงอูรุธยาให้หนุมานเข้าครองกึ่งหนึ่งแต่หนุมานไม่รับ เพราะคิดว่าพระลักษมณ์ควรจะเป็นอุปราชฝ่ายหน้า ช่วยพระรามปกครองอูรุธยา

พระรามจึงยิงศรพรหมาศศร์ปรากฏว่าไปตกลงยังภูเขาเก้ายอดทำลายยอดเขาทั้งเก้าลูกกลายเป็นพื้นราบ หนุมานคามศรไปพบบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นราบอยู่ข้างริมน้ำร่มรื่น ก็เหาะลงเอาหางกวาดไปโดยรอบ ทำเป็นกำแพงเมือง แล้วเหาะกลับมาหาพระราม

พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมมาช่วยพระรามสร้างเมืองให้หนุมาน เมืองนั้นงดงามยิ่งนัก ประทานนามเมืองว่า เมืองนพบุรี และเปลี่ยนชื่อหนุมานเป็นพญาอนุชิต พระรามก็แบ่งสมบัติจากกรุงอูรุธยาทั้งไพร่พล รถม้า นางสนมให้พญาอนุชิตกึ่งหนึ่ง

วันเวลาผ่านไปนางสีดาทรงครรภ์ วันหนึ่งนางก็ถูกนางอสูลซึ่งเป็นยักษ์ที่เป็นวงศ์ญาติของทศกัณฐ์อยู่ในแม่น้ำ แปลงร่างเป็นนางสนมอ่อนหวานให้นางสีดาควบคุมทศกัณฐ์ให้ดู จากนั้นก็เข้าถึงทำให้รูปนั้นลบไม่ออก

พระรามกลับจากเที่ยวป่า เมื่อถึงเวลานอนก็รื้อนรุ่มกลุ่มทรวงมือจนนอนได้ โกรธกริ้วอาละวาดนางสนมกัณฐ์ นางสีดาให้ไปทูลเชิญพระลักษมณ์มา พระรามสั่งค้นวังจนพบแผ่นกระดานชนวนรูปทศกัณฐ์อยู่ที่ใต้แท่นบรรทม

นางสีดาทูลว่านางเป็นคนวาดเอง พระรามโกรธมากสั่งให้พระลักษมณ์นำนางไปฆ่าเสีย แล้วให้ศวกดวงใจนางกลับมาด้วย พระลักษมณ์นำนางสีดามาถึงชายป่ากาลวาด แล้วให้นางเดินป่าหนีไปเสีย แต่นางไม่ยอมไปและพูดจาจนพระลักษมณ์ต้องยอมฆ่านางด้วยการลับคมแล้วใช้พระขรรค์แก้วฟันลงไปที่คอ นาง พระขรรค์หลุดจากมือกลายเป็นพวงมาลัยคล้องคอ พระลักษมณ์จึงกลับเข้าวังแล้วให้นางสีดาออกเดินป่าไป

พระอินทร์บันดาลเนือทรายตาย ให้พระลักษมณ์แหงะเอาดวงใจไปถวายพระราม แล้วแปลงองค์เป็นกระบือนำทางนางสีดาสู่อาศรมพระฤๅษีวิฆเนศ

ครั้นถึงกำหนดวันคลอดนางสีดาเจ็บท้อง พระอินทร์ส่งมเหสีทั้งสี่ ได้แก่ นางสุชาดา นางสุจิตรา นางสุธรรมา และนางสุนันทามาช่วยทำคลอด นางสีดาประสูติโอรสในยามรุ่งอรุณ

นางสีดาฝากพระฤๅษีวิฆเนศให้ดูแลพระโอรส แล้วจึงออกไปสงรงน้ำที่ลำธาร นางได้ข้อคิดจากลิงป่าว่าไม่ควรทิ้งลูกไว้ลำพังกับคอบส จึงย้อนกลับมาเอาพระโอรสไปด้วย ครั้นพระฤๅษีลืมตาไม่เห็นพระโอรสก็ตกใจ จึงวาดรูปลงบนแผ่นกระดาน แล้วจะทำพิธีชุบ นางสีดาอุ้มพระ

โอรสกลับมาพอดี พระฤาษีจึงงศพิธิ แต่นางสิดาขอให้ชูปกุมารขึ้นมาเป็นเพื่อนพระโอรส พระฤาษีจึงตั้งชื่อพระโอรสว่า มงกุฏ และกุมารชูปว่า ลบ

เมื่อเติบโตขึ้นมาพระฤาษีก็ชูปศรและมอบให้พระมงกุฏ เมื่อชันษาได้สิบสี่ปี พระมงกุฏและพระลบขอเข้าป่า ล่องยิงศรถูกคั่นพญารังหัดสะบัน เสียงดังสนั่นเลื่อนลั่นไปไกลทุกทิศ สะเทือนถึงนพบุรี เมืองไภยเกษ ทำให้ทั้งพญาอนุชิต พระพรตและพระสัตว์ครุค เดินทางมาเฝ้าพระราม

พระรามปล่อยม้าอุปการมีสารคิดตัวไปคิดว่าใครขึ้นขี่ม้าถือว่าเป็นกบฏบังอาจนั่งร่วมพระอาสน์กับพระรามให้จับฆ่าเสีย จากนั้นก็ให้หนุมานหรือพญาอนุชิตสะครอติดตามม้าไป แล้วมอบหมายให้พระพรตและพระสัตว์ครุคเตรียมกองทัพตามไปจับ พญาอนุชิตเห็นสองกุมารขี่ม้าเล่นก็กระโดดเข้าจับ แต่ถูกพระมงกุฏตีด้วยคันศรสลบไป พอต้องลมก็ฟื้น ทำอุบายเป็นลึงน้อยตีสนิทกับสองกุมาร แล้วกระโจนเข้าจับแต่ก็ถูกตีสลบอีก คราวนี้ถูกมัดด้วยเถาวัลย์ลงยันต์เขียนสักที่หน้าว่า เฉพาะผู้เป็นเจ้าของถึงตัวนี้เท่านั้นจึงจะแก้มัดได้ พญาอนุชิตอับอายมากต้องคั้นคั้นมาหาพระรามให้ช่วยแก้มัดให้ จากนั้นก็ตามพระพรต พระสัตว์ครุคออกไปจับสองกุมารอีก พระพรตยิงศรถูกพระมงกุฏล้มลง พญาอนุชิตกระโจนจับเอาไว้ได้ ส่วนพระลบหนีไปได้

เมื่อพระพรต พระสัตว์ครุคจับพระมงกุฏได้ พระรามสั่งจองจำด้วยเครื่องพันธนาการห้าประการ นำออกแห่ประจาน แล้วเอาขันทองหยั่งที่ทางสามแพร่งสามวัน จากนั้นก็จะให้ตัดหัวประหารชีวิต

พระอินทร์จึงให้นางรัมภามาช่วย นางสิดามอบแหวนแก้วสุรกันต์ให้พระลบเอามาให้พระมงกุฏ แล้วจะหลุดพ้นจากพันธนาการทั้งสี่ พระลบพบนางรัมภาก็อาสาตักน้ำให้แล้วแอบใส่แหวนลงในน้ำ นางรัมภาก็มารยาหญิงหลอกล่อเพชฌฆาตทั้งสี่จนสำเร็จ ก็เอาน้ำไปให้พระมงกุฏดื่ม ไม่นานพระมงกุฏก็ฟื้นตัวหายเจ็บปวด แหวนเข้าไประัดนิ้วไว้ เครื่องพันธนาการก็หลุดออกจกนส้น จึงกำบังกายออกมาพบพระลบนอกกำแพงเมือง พระมงกุฏเดินใจมาก ไม่กลับอาศรมแต่ขอตั้งรับทัพที่กลางป่า

พระรามรู้ว่าพระมงกุฏหายไปก็โกรธมาก ยกทัพมาด้วยตนเอง มีพระลักษมณ์ พระพรต พระสัตว์ครุค และพญาอนุชิตตามเสด็จ พระรามขับเคลื่อนรถทรงออกมาหน้ากองทัพ เห็นกุมารทั้งสองงามสง่า ก็อยากจะจับมัดตัวมาซักถามว่าเป็นลูกเจ้าเหล่าวงศ์ใด จึงยิงศรโต้ตอบกัน ต่างก็เอาชนะกันไม่ได้ จนถึงครที่สี่พระมงกุฏแผลงศรเพื่อทำลายศรพระราม ปรากฏว่าศรกลับไปลอยอยู่เคียงกัน พระมงกุฏระลึกถึงคุณพระอาจารย์แผลงศรเข้าไปอีกครั้ง กลับกลายเป็นข้าวคอกคอกไม้บูชาพระราม

พระรามเห็นอัศจรรย์จึงตั้งจิตอธิษฐาน ถ้าเป็นหน่อเนื้อเชื้อวงศ์เดียวกันขอให้สรกลายเป็นอาหาร ก็เป็นไปดังคำอธิษฐาน จึงขอสงบศึกเจรจามาได้จนรู้ว่าเป็นพ่อลูกกัน พระมงกุฏน้อยใจ จึงหนีจากไป กษัตริย์ทั้งสี่พระองค์ตามสองกุมาร ไปจนถึงอาศรมพระฤาษีวิฆเนศ

พระรามอ่อนวอนขอคืนศึกับนางสีดาแต่ไม่สำเร็จ จึงขอพระมงกุฏกับพระลบไปแทน นางสีดาก็ยอม พระรามคิดว่าด้านางทนคิดถึงลูกไม่ได้ก็คงอ่อนข้อไปเอง และยอมเข้ามาอยู่ในเมือง

เมื่อพระมงกุฏ พระลบ ไปอยู่ในกรุงอยุธยา ก็เฝ้าแต่คิดถึงพระมารดา พระบิดาจึงให้ไปเยี่ยมและช่วยอ่อนวอนให้พระมารดาคืนกลับสู่เมือง นางสีดาขึ้นกรานไม้กลับ อิกก็แสนปีก็ไม่หาย แค้นและจะยอมตกหน้าเข้าเมืองไปในกรณีเดียวคือ ไปกราบพระศพพระราม นางสนมกำนัลที่นำมาให้ก็ไม่ขอรับ

พระรามจึงออกอุบายแกล้งตาย ตั้งพระเมรุมาศตั้งพระศพ หนุมานไปเฝ้านางสีดาแล้วร้องไห้คร่ำครวญว่าพระรามตรอมใจตาย อัญเชิญนางสีดาขึ้นฝ่ามือเสด็จมายังพระเมรุมาศ

นางสีดากราบพระ โศคร้องไห้คร่ำครวญจนสลบไป พระรามออกมาประคององค์นางสีดาขึ้น พอนางสีดาเห็นว่าตนถูกหลอกก็โกรธและหลบหนี พระรามสูกัดหน้าสีกัดหลังไม่ให้หลบไปได้ เรียกหนุมานกับสามพระอนุชาให้ช่วยสกัดกั้นนางสีดาด้วย

นางสีดาอธิษฐานขอให้แผ่นดินแยกเป็นช่องให้นางลงไปยังเมืองบาดาล นางจึงแทรกแผ่นดินหนีมาอยู่กับท้าววิฆเนศเข้าเมืองบาดาล

พระรามให้พิเภกเข้าเฝ้าเพื่อทำนายชะตาชีวิต พิเภกทูลว่าชีวิตพระรามอยู่ในแกมจ้ำพืดพราก ให้เดินป่าปราบยักษ์มารสิบสองเดือน พระรามจึงขอเอาแค่พระลักษมณ์กับพญาอนูชิตเท่านั้นคิดตามไป เดินทางมาได้สามเดือนครึ่งก็ถึงเขตยักษ์เมืองกาลวฐ มีท้าวภูเวรนุราชปกครอง ตรีปักกันสิทธิ์ศักดิ์ผู้เป็น ไอรสพนักงมของพระรามเกิดการปะทะกันและถูกพระรามฆ่าตาย ท้าวภูเวรนุราชยกกองทัพออกมาสู้ ถูกพระรามฆ่าตาย

เดินทางต่อมาถึงคันทัน โศกใหญ่ก็หยุดพัก ยักษ์กุมภกันต์นุราชเห็นสองมนุษย์กับหนึ่งลิงก็ต้องการจับกินเป็นอาหาร ต่อมากุมภกันต์นุราชได้รู้ว่า พระรามคือพระนารายณ์อวตารมาเกิด จึงบอกว่าตนเป็นเทพบุตรชื่อสุนนท์เทเวศ ไปหอบอกนางกำนัลจึงถูกพระอิศวรสาปมาอยู่ที่ถ้ำพมาศ พระรามเท่านั้นที่จะช่วยได้ พระรามจึงเอ่ยปากยกโทษให้ กุมภกันต์นุราชคืนร่างเป็นเทวดาหะขันทสวรรค์

สิบแปดมงกุฏเสณี รวมทั้งสุครีพได้ข่าวพระรามเดินป่า ต่างเดินทางมายังกรุงอยุธยา ให้พระพรต พระสัครุฑ ช่วยบอกทาง จากนั้นก็เดินป่าตามหาถึงคันทัน โศกใหญ่แลเห็นพระราม พระลักษมณ์และหนุมาน ต่างก็พากันดีใจ วานรทั้งหมดขอติดตามไปด้วยเพื่อปรนนิบัติ และช่วยปราบมารร้าย

จากนั้นได้เดินทางเข้าสู่สวนยักษ์ นนทกาลเฝ้าสวนมาไล่จึงเกิดการต่อสู้กัน นนทกาลหนีไปเฝ้าท้าวอุณาราชเจ้าเมือง ท้าวอุณาราชยกทัพออกมาสู้ พระรามจึงยิงศรไปฆ่าท้าวอุณาราชแต่ไม่ตาย พระฤาษีโคศกมาบอกวิธีมาให้ใช้คันทกเป็นศรยิงยักษ์ให้ตริ่งไว้กับแผ่นหินปล่อยให้ทรมาณเป็นแสนเป็นโกฏิปี พระรามจึงนำศรคันทกยิงปักอกท้าวอุณาราช ปลิวตกลงในถ้ำครึ่งติดกับแผ่นผา เมื่อเดินทางจนครบสิบสองเดือน พระรามพระลักษมณ์ จึงเดินทางกลับกรุงอยุธยา

แม้พระรามจะกลับเข้ากรุงอยุธยา บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขแล้วก็ตาม พระรามก็ยังทุกข์ระทมถึงนางสีดา แต่ภิกษุก็ทำนายว่าจะมีผู้ใหญ่เมตตาช่วยให้พระรามกับนางสีดาคืนคิดกัน

พระอินทร์ได้นำเทวดานางฟ้ามาเฝ้าพระอิศวรแล้วเล่าเรื่องความทุกข์ของพระรามที่พลัดพรากจากนางสีดาให้ทรงทราบ พระอิศวรจึงให้จิตศุราหเทวดานารถแก้ว ไปปรับนางสีดามาจากเมืองบาดาล ให้นางเล่าเรื่องตั้งแต่คืน จากนั้นให้จิตศุบทเอารถช่วยไปรับพระรามกับสามพระอนุชาและพญาอนูชิตตามมา พระอิศวรทั้งกล่าวโทษพระราม ทั้งปลอบใจนางสีดา จนนางต้องยอมทำตามพระบัญชา

พระอิศวรจึงจัดงานอภิเษกสมรสพระรามกับนางสีดาในปราสาทบนเขาไกรลาส ให้เทวดาและนางฟ้าจัดแต่งสถานที่ ฝ่ายพระรามมีท้าวมัจฉวน สามอนุชา และพญาอนูชิต ฝ่ายนางสีดามีพระอูมา มเหสีของพระอิศวรเป็นผู้ดูแล พระรามและนางสีดานั่งบนบัลลังก์ใต้เศวตฉัตร เมื่อเสร็จพิธีอภิเษก พระอิศวรก็ให้พรให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง ไพร่ฟ้ามีความสุขถ้วนหน้า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

จัดงานจัดเป็นประเภท Fine Art Photography สร้างภาพแนวความคิดจากงานจิตรกรรมไทย แนวประเพณีผ่านตัวละครเรื่อง “รามเกียรติ์” กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่ศึกษาทางการถ่ายภาพหรือผู้ที่กำลังศึกษาทางการสร้างงานจิตรกรรม(วิจิตรศิลป์) งานนี้จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะมีส่วนเข้าไปช่วยสร้างเทคนิคและสามารถนำไปประยุกต์กับงานอื่นๆ ได้

หลักในการออกแบบ

หลักโครงสร้างทางทัศนศิลป์ เป็นส่วนสำคัญในการจัดองค์ประกอบของภาพ ทั้งหมดนี้ต้องคำนึงถึงภาพที่สมบูรณ์แล้ว กล่าวคือต้องกำหนดขนาดภาพ องค์ประกอบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดโดยการจัดองค์ประกอบมีส่วนสำคัญมากในการสร้างภาพ ฉะนั้นต้องมองภาพโดยรวมเป็นหลัก โดยให้แต่ละส่วนมีความสอดคล้องกลมกลืน ซึ่งส่วนใหญ่จะเสร็จในขั้นตอนแรกคือ ขั้นตอนการถ่ายภาพ เพราะเป็นตัวที่จะกำหนดโครงสร้างทั้งหมดของชิ้นงาน การเขียนสีเป็นส่วนของเทคนิคที่ช่วยให้งานสมบูรณ์ขึ้น เกิดความน่าสนใจมากขึ้น

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตัวอย่างงาน

1. เป็นงานที่มีความน่าสนใจ ตรงกับหัวข้อที่ทำ
2. สามารถนำงานนั้นมาใช้เป็นแนวความคิด และประยุกต์ใช้ในงานเราได้
3. งานนั้นสามารถนำไปสู่แนวทางการบรรลุเป้าหมายได้ กล่าวคือดูแล้วต้องเกิดความคิดใหม่ๆขึ้นมา

เทคนิคอื่นๆที่สำคัญต้องงาน

1. เทคนิคที่ใช้ในขั้นตอนถ่ายภาพ
 - อาศัยอุณหภูมิกของแสงช่วยทำให้ภาพได้อารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป
 - ตอนถ่ายใช้ฟิลเตอร์เข้ามาช่วยคุมโทนสีของภาพทั้งหมด ก็จะง่ายต่อการแต่งปกติ ในกรณีที่มีเวลาน้อย
 - กำหนดท่าทาง สถานที่ ทุกอย่างต้องคำนึงถึงชิ้นงานที่จะสมบูรณ์ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เทคนิคที่ใช้ในขั้นตอนเขียนภาพ

- เมื่อได้ภาพถ่ายมาแล้ว ก่อนเขียนต้องใช้รูปประกอบที่ทำจากดินสอพองค้ำละเอียดย่อยห่อผ้าบางประกบลงไปบนภาพถ่ายก่อนเพื่อลดความมันของภาพ เพราะถ้าไม่ประกบจะเขียนไม่ค่อยคิดหรือคิดก็จะไม่เรียบ อีกกรณีหนึ่งถ้าไม่มีดินสอพองก็ใช้แป้งฝุ่น โรยตัวโรยแทนก็ได้ วิธีการนี้ก็ให้ใช้เหมือนกัน
- เนื่องจากภาพถ่ายมีความลวดตัวของมันอยู่แล้ว หากเราจะเขียนสีภาพลงไป สิ่งแรกต้องอาศัยความชำนาญมากเป็นพิเศษในการร่างภาพลงไปบนภาพจริง เพราะถ้าผิดพลาดก็หมายถึงภาพจริงนั้นเสียไปเลย
- ในการเขียนสีลงบนภาพจริง ต้องคำนึงถึงโครงสร้างของภาพโดยรวม ต้องกำหนดโครงสร้างขึ้นมา เพื่อให้เกิดความกลมกลืนของภาพ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

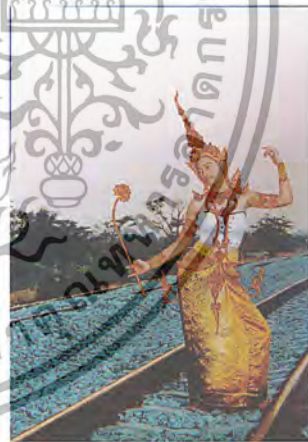
ในปัจจุบันภาพถ่ายเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบของภาพถ่าย จึงคล้ายกับงานศิลปะของจิตรกรรม ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

- แบบเหมือนจริง (Realistic)
- แบบเหนือจริง (Sur - Realistic)
- แบบนามธรรม (Abstract)
- แบบกราฟฟิก (Graphic)

ภาพแต่ละภาพควรมีจุดเด่นซึ่งเป็นจุดแห่งความสนใจและไม่ควรให้มีมากกว่า 1 แห่ง แต่ถ้าจำเป็นต้องมีหลายจุดก็ควร ให้ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้ภาพมี เอกภาพ (Unity) มีความหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังตัวอย่างและงานจริงที่นำเสนอต่อไปนี้

ภาพตัวอย่าง 1

ภาพตัวอย่าง 2

- จากตัวอย่างที่ 1 ใช้การเขียนสีมากกว่างานด้านการถ่ายภาพ เห็นความกลมกลืนมากกว่า เนื่องจากสีต่างๆที่มีอยู่ในภาพช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน
- จากตัวอย่างที่ 2 ใช้การปิดทองตัดเส้น การตัดเส้นทำให้ภาพดูแข็งไม่เข้ากับภาพ ทองดูโดดเด่นเพราะการตัดเส้นที่คม ไม่มีน้ำหนัก

จากทั้ง 2 ตัวอย่าง จึงนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นผลงานจริงทั้ง 8 ภาพนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 1

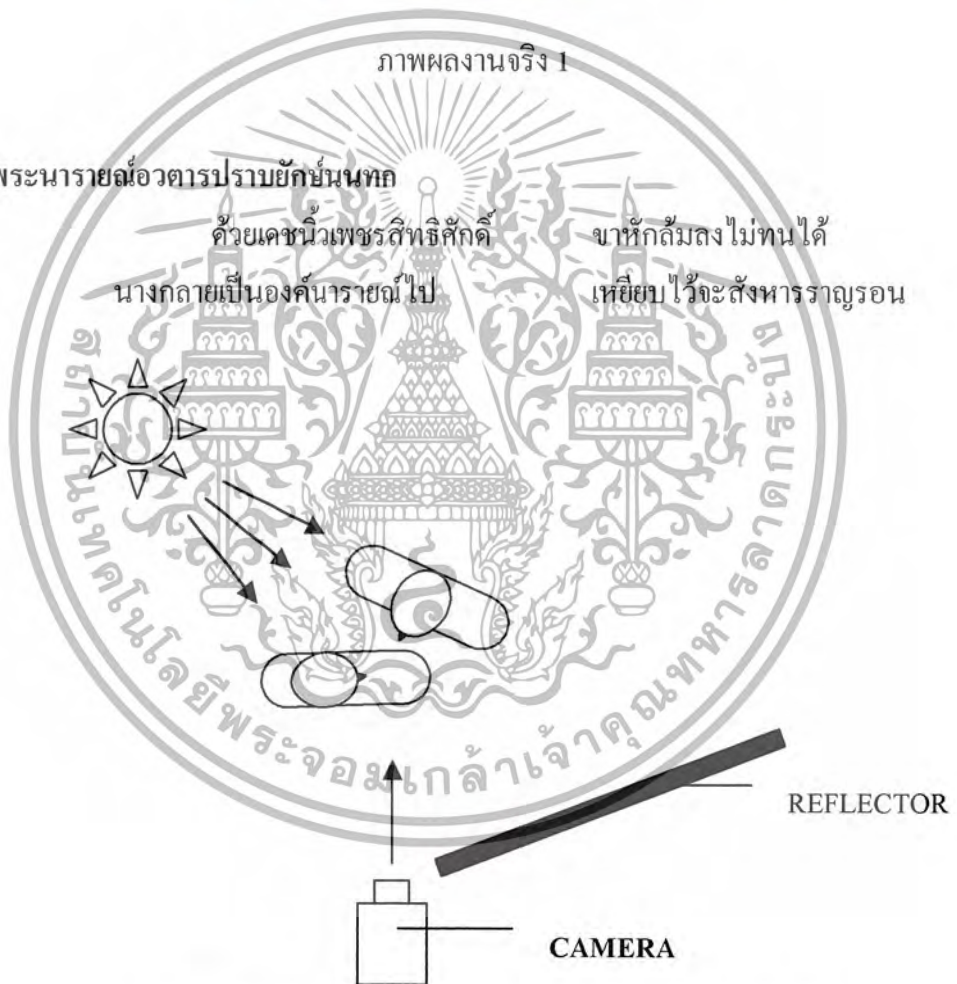
1. พระนารายณ์อวตารปราบยักษ์นนท

ด้วยเศษนิ้วเพชรพิทริศศักดิ์

นางกลายเป็นองค์นารายณ์ไป

ขาหักล้มลงไม่ทนได้

เหยียบไว้จะสังหารราญรอน

ภาพนี้ถือได้ว่าเป็นภาพต้นกำเนิดรามเกียรติ์ ตนกานเขตศกัณท์และพระราม

ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ จากหลังเป็นต้นไฟ ถ่ายด้วยกล้อง 120 Mamiya Normal lens film สไลด์ Kodak Plus 100 ที่ f.8, 1/60 s วัตต์แสงที่ตัวคนให้ over ครึ่ง stop เนื่องจากฉากหลักเป็นต้นไฟซึ่งมีคมมาก ต้องถอยแบบออกมาให้พ้นเงาไฟ ใช้ reflector ช่วยลบเงาที่ตัวแบบ แขนพระนารายณ์ใช้ computer graphic เข้าช่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

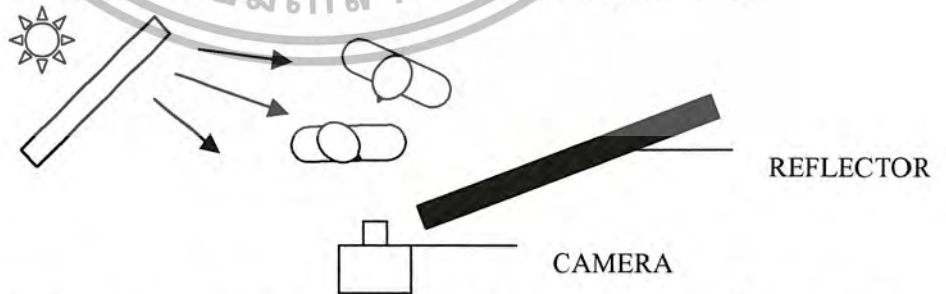

ภาพผลงานจริง 2

2. พระลักษณ์ ต้องหอกโมกขศักดิ์

มีคน
เห็นพระองค์ทรง โศก โศกี
ทูลว่าพระลักษมณ์สุริยวงศ์
อัน โมกขศักดิ์คือสุรา
ทรงอนุภาพฤทธิ์รุทธ
แต่มียาคุมหอกชัย
แม่นละ ไฉนรุ่งราตรี
ขอให้ลูกพระพายเทวัญ

พญาพิเภกยักษ์
โอสุริกราบลงกับบาทา
ยังไม่ปลงซึ่งสังขาร
พรหมาประสิทธิประสาทไว้
ต้องใครจงดูนั้นไม่ไหว
ให้ไว้สำหรับแก้กัน
ต้องแสงพระรวิจะอาตัญ
ไปห้ามพระสุริยในชั้นฟ้า

ถ่ายด้วยกล้อง 135 canon Normal lens film Kodak proImage 100 ที่ f.8 , 1/125 s เวลา 13.00 น. โดยจึงผ้าขาวบางกรองแสงให้แสงนุ่มขึ้นและใช้ reflector ช่วย ภาพนี้ต้องมีทีมงานมากพอสมควรที่จะช่วยในการถ่าย ตัวแบบที่เป็นพระรามใช้การทาคิ้วด้วยแป้งงิ้วให้มีกายสีเขียวตามบทวรรณกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 3

3. นางมณโฑ นางผู้หุงน้ำทิพย์

เดชะวาสนาเขาวมาลัย
 ให้นี้วีธีเรามีศักดิ์
 บัดเดยวันนัวเป็นน้านม
 ก็ให้องค์อัครราชบังอร

จะเป็นแก่นสารไปกายหน้า
 เกิดเป็นราชาประโยชน์
 มีความชื่นชมสโมสร
 ดุคกรต่างถันธรา

REFLECTOR

ภาพนี้ถ่ายตอนเวลาประมาณ 17.00 น. ด้วยกล้อง 120 Mamiya telephoto lens film Kodak

Plus 100 ที่ f.5.6, 1/60 s

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 4

4. หนุมานเกี้ยวพาราสีนางสุพรรณมัจฉา

เมื่อนั้น

ได้ร่วมรสรักภิรมยา

อับเอบแนบชิดพิสวง

แสนรักแสนสวาทจะขาดใจ

ลืมนเล่นในที่องชลธาร

ลืมอายลืมองค์กัลยา

นวลนางสุพรรณมัจฉา

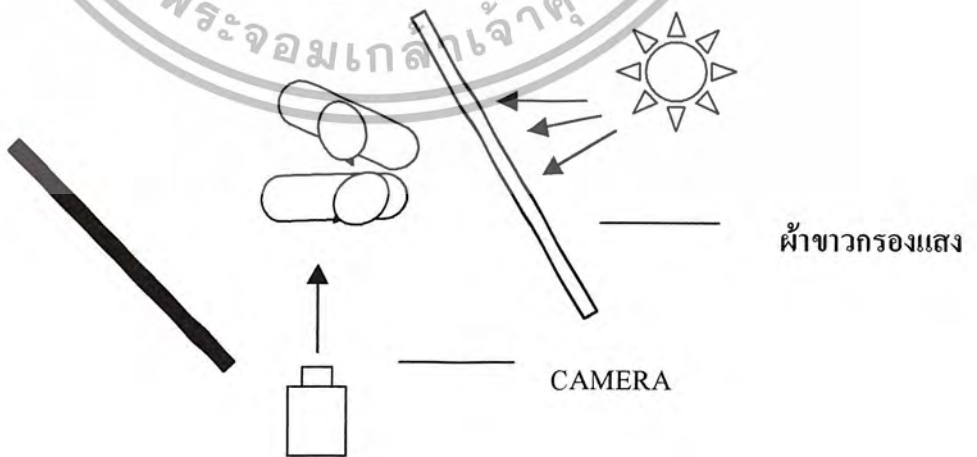
กับวายุบุตรวุฒิไกร

งวยงด้วยความพิสมัย

อรทัยลืมกั้วพระบิดา

ลืมฝูงบริวารมัจฉา

เสน่หาเพิ่มพินพันทวี

ถ่ายด้วยกล้อง 120 Mamiya telephoto lens film Kodak Plus 100 ที่ f.8, 1/125 s เวลา

ประมาณ 15.30 น. ภาพนี้ใช้ผ้าขาวกรองแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

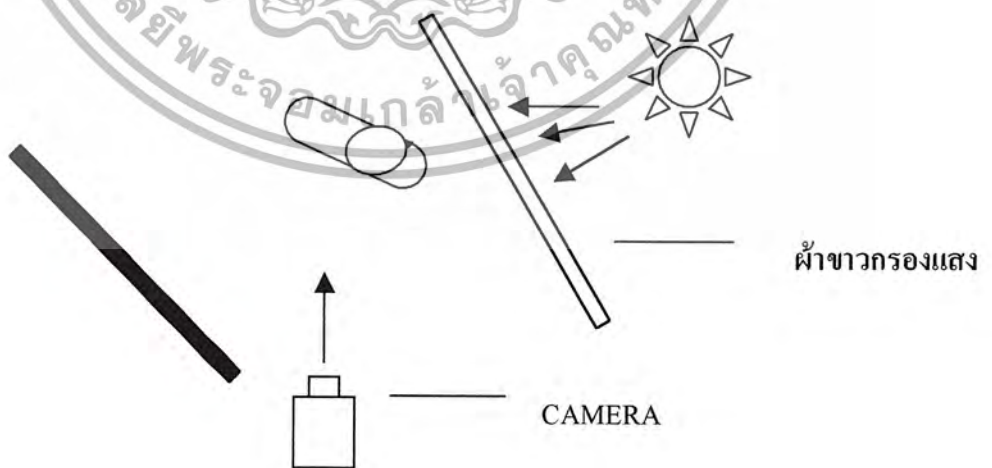

ภาพผลงานจริง 5

5. หนุมานไปเอาสังกรณี และตรีชวา

คือมองร่องเรียกกู่
ขุนกระบี่ผู้มีฤทธิ์รอน
มีหางยาวใหญ่โอบรัดกระดูก
เรียกพลางรวบจั้นไปทุกที
ก็เก็บได้สรรพยาสมคิด
เหาะทะยานผ่านฟ้าλεύลวด

ก็ขานอยู่แทบเชิงสิงขร
ประนมกรนิมิตอินทรีย์
วัดรอบสรรพยาตรีศรี
จนถึงที่ยอดบรรพต
แล้วลำแดงฤทธิ์ตั้งลมกรด
กำหนดตรงไปอยุธยา

ถ่ายด้วยกล้อง 120 Mamiya normal lens film Kodak Plus 100 ที่ f.5.6, 1/30 s เวลาประมาณ

16.30 น. มีต้นไม้เป็นตัวกรองแสงธรรมชาติ

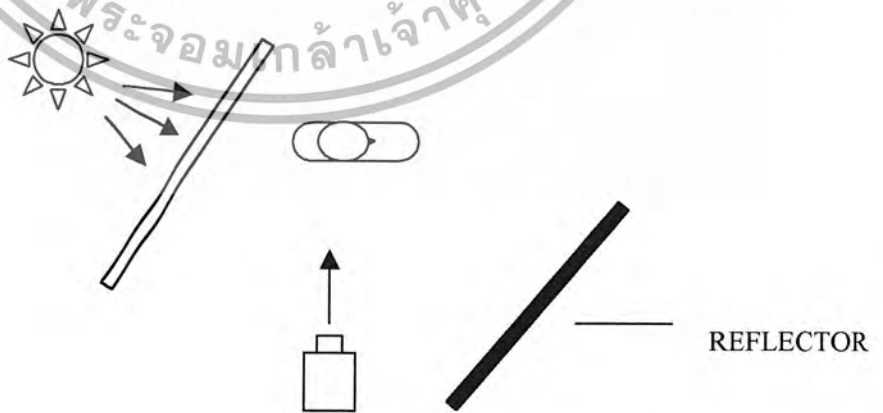
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 6

6. พระรามยกมหาราชนูโมลี

ครั้นถึงจึงยื่นพระหัตถ์ขวา	อันมีจักรตีขนาบประภัสสร
งามดั่งวงแหวนกฤษณาร	พระลี้กรจับคั่นศัสตรปี่ชัย
อันมหาราชนูลีทรศกดิ์	จะหนักพระหัตถ์ก็หาไม่
ยกขึ้นได้คล่องว่องไว	ภูวไนยกวัดแกว่งตำแดงฤทธิ

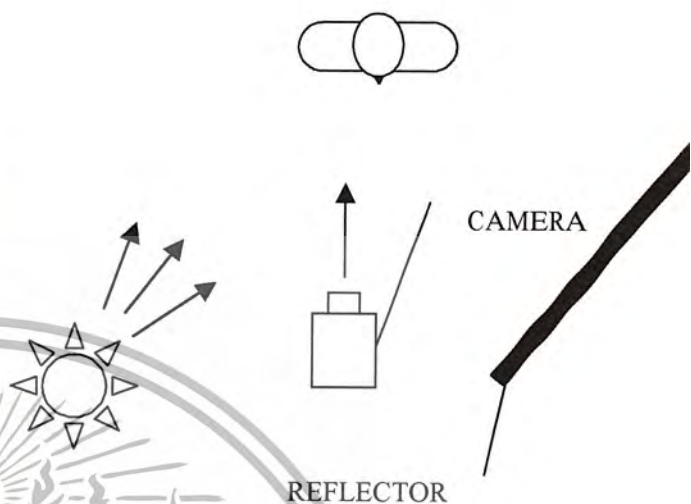
ถ่ายด้วยกล้อง 135 canon normal lens film Kodak proImage 100 ที่ f.8,1/125 s เวลาประมาณ

15.30 น. ใช้ผ้าขาวบางกรองแสงและใช้ reflector ช่วยลบเงา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 7

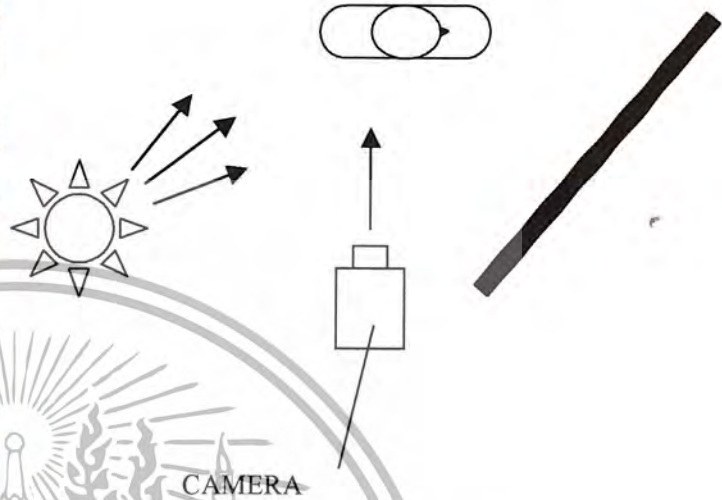
7. นางสีดาลุยไฟถวายสัตย์

เมื่อนั้น
เห็นนางสีดาวิลาวัณย์
มาตรแมนถึงองค์พระอุมา
นางสุจิตราเทวี
ทั้งสุธรรมมา นงคราญ
ท้าวสวรรค์ชั้นฟ้าสุราลัย
กระนี้แลฤทศกัณฐ์
พาโคตรวงศ์ในลงกา

ท้าวมาถีวราชรังสรรค์
งามคั่งดวงจันทร์ไม่ราศี
นางสุรดาโคมศรี
สุนันทา นารีอรทัย
จะเปรียบปานเขวามาลย์ก็ไม่ได้
ไกลกันกับโคมนางสีดา
จะไม่ผูกพันแสนหา
แสนสุรโยธาวายปราณ

ถ่ายด้วยกล้อง 120 Mamiya normal lens film Kodak Plus 100 ที่ f.8,1/60 s ถ่ายเวลา
ประมาณ 8.00 น. แสงธรรมชาติ ใช้ reflector ช่วยเพิ่มแสงนิดนึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลงานจริง 8

8. ทศกัณฐ์ทำศึกกับพญานกสดา

เมื่อนั้น	จึงสดาสุราชปักษี
โฉบขยิกจิกฉาบอสุรี	คาบได้สารีที่ขั้บรด
เท่าขยิกจิกด้วยงอยปาก	ถีบกระซอกคอขาดเลือดหยด
โฉบตีราชสีห์เลียवल	หมดทั้งสองพันก็บรรลัย
อันรถซึ่งพญามารทรง	กำกงหักยับไม่ทนได้
แล้วบินตาโถมเข้าไป	หมายใจจะชิงเขาวมาลย์

ถ่ายด้วยกล้อง 120 Mamiya telephoto lens film Kodak Plus 100 ที่ f.5.6,1/30 s เวลา
 ประมาณ 17.00 น. ใช้แสงธรรมชาติตอนพระอาทิตย์ใกล้ตก โดยแสงผ่านต้นไม้กรองแสง ภาพนี้
 ใช้ computer graphic ทำแอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการจัดทำโครงการศิลปนิพนธ์ชุดนี้ขึ้นมาทำให้ได้เห็นปัญหา และแนวทางในการแก้ไข ปัญหาต่างๆที่ทำให้งานชุดนี้สำเร็จขึ้นมาได้ด้วยความพอใจ ถึงแม้จะมีสิ่งที่ยากติดกบพร่องบ้าง เหตุเพราะว่างานชุดนี้ต้องอาศัยเวลามาก ทั้งในเรื่องการหาสถานที่ กระบวนการถ่ายภาพ และการเขียนสีลงบนภาพ ซึ่งกระทำได้ไม่มากนัก ตลอดจนการจัดวางภาพ ภาพๆหนึ่งต้องใช้เวลานาน ปฏิบัติกันหลายสัปดาห์จึงจะสำเร็จ ฉะนั้นจึงขอสรุปปัญหาและแนวทางการแก้ไข ได้ดังนี้

- ต้องมี reference และภาพ sketch ที่ดีและต้องมีความแม่นยำในการจัดองค์ประกอบ รวมทั้ง การจัดทำทาง เรื่องเสื้อผ้าของแบบ โทนี่ลี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เพราะต้องถ่าย ภาพนอกสถานที่
 - การจัดสรรเวลาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ต้องคำนึงถึงแสงและการทำงานต้องแข่งกับเวลา
 - มีทีมงานมากพอสมควรที่ต้องช่วยด้านการถือ Reflector และการชิงฟ้าในกรณีที่ต้องถ่าย ในที่โล่งแต่แสงแรง หรือถ้าไม่มีทีมงานก็ควรหาสถานที่ที่มีแสงลอดผ่านต้นไม้ก็จะช่วยได้
 - เลนส์ที่ใช้มีความสำคัญต่อภาพเพราะช่วยในเรื่องของความชัดลึกของฉากหลักกับตัวแบบ ฉะนั้นต้องเลือกให้เหมาะสมด้วย
 - การล้างอัดขยายภาพต้องมี Lab ที่ดีและมั่นใจได้ว่าเป็น Lab ที่มีคุณภาพ
 - การเขียนสีต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ ต้องรู้ โครงสร้างทางทัศนธาตุและ โครงสร้างของ งานจิตรกรรมไทยเป็นอย่างมาก
 - งบประมาณ ต้องสำรองประมาณไว้มาก เพราะจะเกิดปัญหาที่ภาพ เมื่ออัดขยายสีจะไม่ เป็นที่น่าพอใจ และคอนรา่งภาพเขียนสี ถ้าผิดพลาดจะแก้ไขได้ยาก ไม่เหมือนกับการ เขียนสีลงบนเฟรมผ้าใบเขียนรูป เพราะเราต้องร่างแบบลงบนภาพถ่ายจริง
- อย่างไรก็ตามในการทำศิลปนิพนธ์ครั้งนี้ ทำให้ได้ศึกษาและเรียนรู้ถึงขั้นตอนการทำงาน อย่างเป็นระบบ และต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการทดสอบกำลังกาย กำลังใจ ความอดทน และความพยายามในการที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

ชัยวุฒิ พุฒิตอง.รวมภาพถ่ายเอกรงค์ 5 ทศวรรษจากมุกกล้องและห้องมืด โดยจิตต์ จงมันคง

(ศิลปินแห่งชาติ) ภาพเมื่อพายุโหม พ.ศ. 2503

นิตา หงษ์วิวัฒน์.เล่าเรื่องรามเกียรติ์.กรุงเทพฯ; แสงแดดเพื่อนเด็ก, 2545

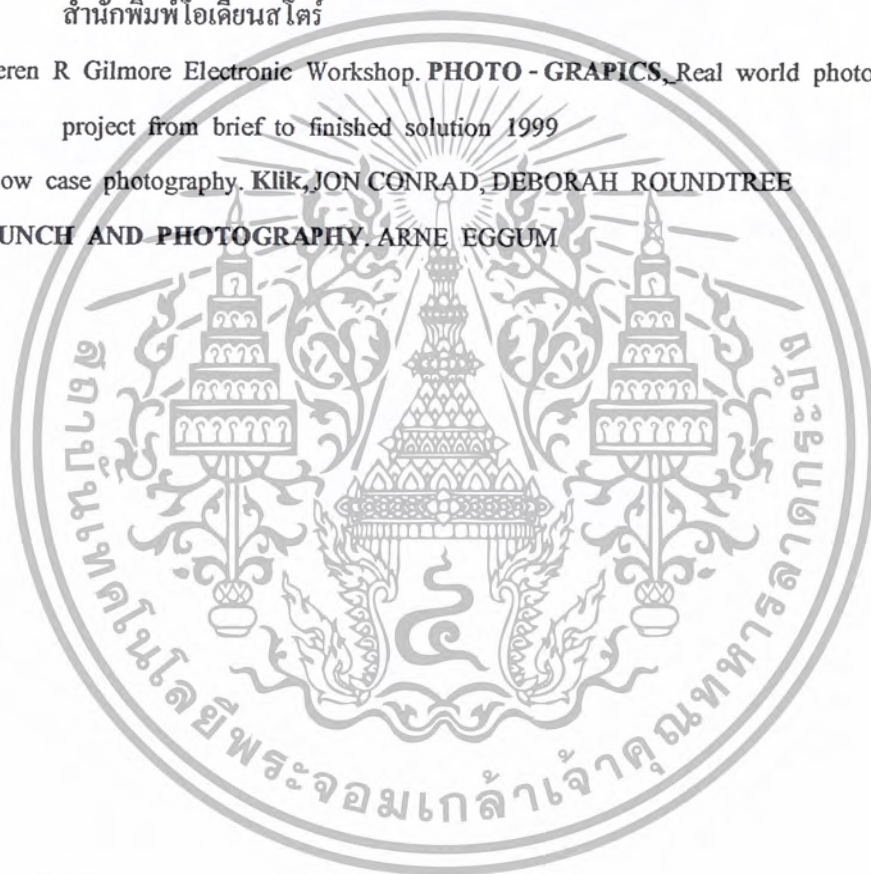
ศิริพงษ์ พยอมแย้ม. ภาพและประวัติตัวละครรามเกียรติ์. กรุงเทพมหานคร.

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

Steren R Gilmore Electronic Workshop. PHOTO - GRAPICS, Real world photo-graphic
project from brief to finished solution 1999

Show case photography. Klik, JON CONRAD, DEBORAH ROUNDTREE

MUNCH AND PHOTOGRAPHY. ARNE EGGUM

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายสุรียา หอมนาน
เกิด	วันเสาร์ที่ 7 มกราคม 2521
ที่อยู่	8 หมู่ 7 บ้านท่าฟ้าใหม่ ต.สระ อ.เจียงม่วน จ. พะเยา 56160
การศึกษา	
อนุบาล	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านท่าฟ้าใต้
ประถมศึกษา	โรงเรียนบ้านท่าฟ้าเหนือ
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนบ้านท่าฟ้าใต้
ระดับ ปวช.	วิทยาลัยช่างศิลป์จังหวัดสุพรรณบุรี
อุดมศึกษา	สาขาการถ่ายภาพ ภาควิชาเทคนิคศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เกียรติประวัติ	<ul style="list-style-type: none"> - รางวัลเรียนดีของวิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี ปี 2539 - รางวัลชนะเลิศการประกวดงานศิลปะ สาขาวิชาองค์ประกอบศิลป์ 2 ปี ซ้อน ในปี 2539-2540 - รางวัลชนะเลิศการประกวดภาพถ่ายบุคคล ของสถาบันเมื่อปี 2542

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้